

TÜRKİSTAN

- SESİ -

İÇİNDEKİLER

Vatan Bizimdir	M. E. BUĞRA
Küçük Bir Borç	M. E. BUĞRA
Türkistan Tarihinde Son Yüzyıllar	M. E. BUĞRA
Yine Başlarken	VE
Felek	Prof. Dr. S. Ali Ankara
Türkistan Edebiyatından Örnekler	M. E. BUĞRA
Atatürk soyculuğu, Osmanlıcı Azınlıkları ve Dış Türkler	Dr. Arın ENGİN
Türkistan'daki Türk Toplulukları Hakkında ...	M. E. BUĞRA
Türkistan'da Stratejik Demiryollar	S. M. ÇOBAN
Başlarken	Avukat İlhan Musabay
Doğu Türkistan'da Kızıllara karşı çete faaliyeti	Haber
Hotende Mühim bir Ayaklanma	„
Türkistan'da Millî Edebiyatı Yıkıyorlar	„
Türkistan'a Yeni Göçmen Akınları	„
Petrov'un İfşaatı	„
Bir Kızıl Çin Ajanının İtirafı	Muhabir
Dergimize Teberruda Bulunan Türkistanlı Va- tandaşlarımızın Listesi	İdare

VATAN BİZİMDİR

Ulu vatan, arı toprak, aziz Türkistan
Tarihidir acun için mukaddes destan
Medeniyet esasını acuna yayan
Türkistanı bize mengü vermiş yaradan
Ta ezelden ebede bu vatan bizimdir

Yaşamışız binlerce yıl biz bu toprakta
Can vermişiz şan almışız biz bu toprakta
Yaradıldık hem gömüldük biz bu toprakta
Ta kıyamet hem yaşarız biz bu toprakta
Vatan bizim, vatan bizim, vatan bizimdir

Karga, kuzgun bağ dalına gelip konsa da
Saksağanlar kekekleyip uçup gezse de
Köpek, kedi deliklerden geçip girse de
Bülbül buna şaşkın şaşkın bakakalsa da
Biz koğarız köpekleri vatan bizimdir

M. E. Buğra

İmtiyaz Sahibi
ve
Mesul Müdürü
Mehmet Emin
BUĞRA

TÜRKİSTAN S E S İ

A Y L I K
İlmî ve Kültürel
D E R G İ

YIL : 1

SAYI : 1

TEMMUZ 1956

K Ü Ç Ü K B İ R B O R Ç

M. E. BUĞRA

Bilindiği üzere Türkistan baştan başa demirperdeyle çevrilmiş bulunmaktadır. Yâni Turkistanda yaşamakta olan 35 milyonu aşan Türk ahali, siyasetçe olduğu gibi kültürçe, iktisatça, sosyal hayataça ve hatta bir devlete ya bir millete ve yahut ta bir muhite bağlanıp kalmaması ve mutlak hür olması lâzım gelen ilim ve fikirce de esir ve mahpustur. Türkistanda her şey müstevli kuvvetindedir. Hiç bir Türkistanlı siyasetten, sosyal hayattan, millî kültürden, iktisadî durumdan ve hiç bir şeyden Türkistanlı olarak konuşamaz ve yazı yazamaz. Söz söyleyen ve yahut bir şey yazan varsa ancak Kremlin ve Pekindeki istilâ başkumandanlarının kölesi olarak söyler ve ancak onların dikte ettiklerini yazar. Hür dil ve hür kalem Türkistanda yaşamak hakkına malik değildir. Bu sebeple oradan dünyaya bir sesin gelmesine imkân yoktur.

Bundan dolayıdır ki Türkistanın ve ahali olan Türklerin bugünkü durumu dünyaca bilinmeyen bir muammâ halini almış gibidir. Bu büyük Türk ülkesinin üzerine çökmüş olan bugünkü meçhullük dumanı orasının geçmişteki parlak uzun tarihini de gölgelemek istidadını göstermekte-

dir.

Dünyada "Ben de varım,, sesini yükseltmemeyen bir kişinin var olduğu bilinmediği gibi "Biz de varız,, gürültüsünü çınlatmak fırsatını ve yahut imkânını bulamıyan bir esir milletin de dünya muvacehesinde meçhul kalması da maalesef yadırganacak bir şey değildir.

Bu acı gerçeklere karşı Türkistan Türklerinin iki asırdan bu yana yaptıkları sürekli mücadelelerin ve bu yolda verdikleri milyonlarca kurbanların da dünyaca hemen hemen meçhul kalması veyahutta dünyanın duygusunda hiç bir tesir bırakmaması derin yaralarımızı bir daha derinleştirmektedir. Hattâ bir takım gözlerin, Türkistan Türklerine tarihî kahramanlık hassasını artık tarihe bırakmış, esarete alışmış ve koyun sürüsü haline dönmüş bir milletmiş gibi bakması, yaralarımıza tuz eklemektedir.

Bunların hepsi, esaretin eserleridir. Esarete karşı ve hürriyete ulaşmak hedefini güden savaşlarımız iki asırdan beri Türkistanın içinde olduğu gibi bundan böyle de yine orada olacaktır ve bu temel mücadele bir gün bizi hürriyetimize kavuşturacaktır. Muhacerette bulunan bizim eli-

Türkistan Tarihinde Son Yüz Yıllar

M. E. BUĞRA

Türkistan yazarları tarafından bu memleketin eski tarihine ait yazılmış olan hiç bir esere bugüne kadar rastlanmamıştır. Bundan dolayıdır ki Türkistanın eski tarihine ait bilgileri şimdilik şu kaynaklardan aramak zorunda bulunuyoruz:

1. Arkeolojik eserler,
2. İran ve Hindin eski kitapları,
3. Çin tarih kaynakları,

Bu üç kaynaktan Arkeolojik eserleri kazma ve araştırma bakımından Türkistanın dünya yüzünde en az el sürülmüş bir saha olması dolayısıyla bugüne kadar elde edilen ar-

mizden yurt dışında bulunduğumuz müddetçe temel mücadele gelmez. Ama bizim yapabileceğimiz tâli mücadeleler vardır ve bunları yapmak bizim boynumuzda bir vatan borcudur.

Bu tâli mücadelelerden bir de hür dünyadaki basın ve yayın hürriyetinden faydalanarak elimizden geldiği kadar yurdumuz ve milletimizin hakikî durumunu aydınlatmağa yaracak bilgileri dünyaya yayınlamaktır. Bu yol ile bir taraftan düşmanlarımızın hakikatı gizlemek ve tahrif etmek ve milletimizin ağzındanmış gibi yalan propaganda yapmak kabilinden olan hiyanetlerine karşı mücadele etmiş oluruz. Diğer taraftan da Türkistan hakkında doğru bilgi edinmek arzusunda bulunan ilim erbabına ve dostluk hissiyatını besliyen insafseverlere naçiz bir armağan sunmuş oluruz.

kelojik malzemeler bize ancak umumî mahiyette olan kısa bilgiler verebilmektedir. Müfassal bilgi vermesi gelecekte ilmî kazaların ve araştırmaların yapılmasına bağlıdır.

İran ve Hindistanın eski kitaplarındaki kayıtlara bakılırsa Türkistanın eski tarihi bundan 3000 yıl önce çağlara kadar kısmen aydınlatılabilir. Kısmen diyorum, çünkü adı geçen kitaplardaki kayıtlar mezkûr memleketlerin kendi hadiseleri ile ilgili olan kısımlardan ibaret olup Türkistan hakkında müfassal bilgi verecek mahiyette değildir.

Çin kaynakları ise Milâttan önce

Bu küçük borcumuzu ödemek gayesiyle bu yayınıma başlamış bulunuyoruz. Şunu da sayın okuyucularımıza arz etmek isteriz ki: neşriyatımız siyasî bir maksat gütmeyecektir, ilmî ve kültürel mahiyette olup Türkistanı ve orada yaşayan Türk camiasını ilmî kaynaklara dayanarak ırkdaşlarımıza ve hür dünyaya tanıtmaya çalışmak yegâne hedefimizdir.

Muhaceret hayatımızda dayıma karşılaştığımız maddî ve mânevî güçlükleri yenerek bu ilmî yayınıma doğru dürüst bir usul dairesi içerisinde becerebilirsek vatana olan borçlarımızdan küçük bir tanesini ödemeğe muvaffak olacağımızı ümide ediyoruz.

Türkistanlı olduğumuz için bu yayınıma hedefinin Türkistanı tanıtmak olduğunu söylüyoruz. Bu ise

(Sonu 23.cü Sayfada)

2 asırdan başlayarak Türkistana ait geniş bilgiler vermektedir. Fakat Çin kaynaklarındaki kayıtların çok geniş olmasına rağmen şu noksanlar, faydalanmamızı güçleştirmektedir: 1. Çin kaynaklarındaki kayıtlar, Çinin Türkistanı istilâ etmiş olduğu ve yahut seyahatçi ve elçi göndermiş olduğu çağlarda elde ettiği bilgilere dayanmaktadır. Türkistanın istiklâl devirlerine ve Çinle arası kesilen çağlara ait olan Türkistan havadisî Çin kaynaklarında ya hiç bulunmaz ve yahut ta çok yanlış şekillerde bulunur. 2. Çin kaynakları, hâdiseleri, kaydederken Çin menfaatına uygun ibaret kullanmağa ve karşı tarafı hakir göstermeğe çok dikkat ederler ve bu üslubun neticesi olarak hâdiselerin çehrelerinin olduğu gibi görünmesi güçleşiyor. 3. Yer ve insan adları Çince yazıldığı zaman öyle yanlış bir telâffuz şekline geliyorki hakikatının ne olduğu anlaşılmaz; meselâ : Bağaturu Moto, Kaşağarı Haşı, Buharayı Pohana şekline sokarlar ve ekseriyetle kendilerince ad uydururlar.

Bu kaynaklar, yukarıda saydığım noksanlarına rağmen Türkistanın eski tarihi hakkında aşağıdaki umumî ve kesin bilgileri vermesi bakımından çok mühim ve değerlidir:

1. Türkistanın tarih başlangıcından beri bugünkü ahalisi olan Türklerin atalarının yurdu olması,

2. Türkistanın çok büyük zirai, sınaî, ticarî ve kültürel inkişafına sahne olmuş olması,

3. Türkistanın İran, Çin ve başka komşuları ile bilinmeyen bir çağdan beri siyasî ve ticarî münasebetlerde bulunmuş olması ve karşılıklı

büyük askerî akınlar ve istilâların vukubulmuş olması, vesaire.

Türkistan hakkında en açık tarihi bilgiler veren eserler İslâmiyetin başlangıcından sonra Türkistanlı ve başka İslâm tarihçileri tarafından yazılmış tarih kitaplarıdır.

Benim bu makale ile okurlarıma sunmak istediğim tarihî bilgiler, Türkistanın ne eski tarihi, ne de İslâmiyet devri tarihi ve ne de Gök Türk, Uygur, Karahanlar ve Çağataylar devrelerindeki parlak ve altın devirler tarihidir. Çünkü adı geçen devreler, herkesçe az çok bilinmiş olan devrelerdir. Benim arzetmek istediğim bilgiler, Türkistanın parçalanma, bozulma, gerileme ve nihayet ecnebinin boyunduruğu altına düşme hâdiselerine sahne olduğu son yüzyıllar hakkındaki bilgilerden ibarettir. Bu facialarla dolu devirleri "Dünyaca bilinmeyen devirler,, diyebilirim. Bu devirler 17 - asrın son yarısından itibaren başlar.

Burada belki "Türkistanın parçalanma devri 1330 da vukubulan Çağatay devletinin ikiye bölünme hadisesi ile başlar,, diyenler olabilir. Fakat hakikatı araştırarak olursak vakanın tarihe tesir bakımından öyle olmadığı anlaşılır. Şöyleki: 1330 da Çağatay devleti ikiye ayrılmıştır. Batı Türkistandaki Çağatay sülâlesi kendisine "Çağatay,, adını vermiş ve Doğu Türkistandaki Çağatay sülâlesi ise "Moğol,, adını almıştır. Bu iki devlet şekli Timür Bey ve sülâlesinin hakimiyet devri boyunca devam eylemiştir. Timür Bey sülâlesinin yıkılmasından sonra, Doğu Türkistanda Çağatay sülâlesi devam etmiş ve Batı Türkistanda ise Altınordu hanlığının son hanı olan Ebulhayrın

vefatından sonraki kargaşalıklar neticesinde bu hanlığa mensup prenslerin "Şiban Özbek,, ve "Kazak Özbek,, olarak ikiye bölünmesi sonunda Batı Türkistana iltica etmiş olan Şiban Özbek sülâlesi meşhur Özbek devletini kurmuştu. Her iki Türkistanın kuzeyine düşen bozkırlarda Kazak Özbek devleti kurulmuş bulunuyordu.

Evet bu hâdiseler şekil bakımından bir parçalanma idi, ama bu devletlerin başlarında olan sülâleler hep Çengizin torunlarıydı, aralarında arasıra kanlı çarpışmalar olmasına rağmen memleketlerinin arasında devlet sınırı diye bir şey yoktu, bir devletin başına öteki sülâleden biri geçerse hiç yadırganmazdı, bu devletin sivil ve askerî şahsiyetleri öteki devlete gidip aynı makamı işgal edebilirdi, halk ve kabileler bir devletten ötekine geçerse ecnebi sayılmazdı, dil, kültür, örf ve âdet ve her sahada bugünkü farkın o zaman eseri bile yok idi. Çağatay devrindeki ilmî, edebî, snâî ve iktisadî ilerlemelerde hiç bir aksama olmadan aynı tempo ile devam etmekte idi.

İşte bu hakikatları gözönümüze getirecek olursak, söylediğimiz ikiye ve üçe ayrılma hâdisesi ancak bir şekilden ibaret olup hakikî parçalanma mahiyetinde bir tarihî değişme sayılamaz.

Parçalanma ve gerileme zamanı 17. asrın sonunda vukua gelmiş olan ve Türkistanı felâketten felâkete sürüklemiş olan "Kalmak istilâsı,, çağından başlar. (Türkistanlıların ve Mongolların Kalmak telâffüz ettikleri bu kelimeyi Avrupalı bilginler Kalmuk ve ya kalmık şeklinde söylerler)

Kalmaklar kimlerdir? Mogolistanın kuzey batısında yayılmış olan ve Çengiz ailesinden bulunmayan kabilelerden teşekkül edilen Mogol boylarının birleşmesinden vücuda gelen bir Mongol topluluğundan ibarettir ve başka bir ad ile Oyrat ta denilmektedirler. Kalmak ittiyadiyesi Mongol devletinin Çinden sürülmesinden sonraki kargaşalık çağlarında kurulmuştur. Kalmak ittiyadiyesinin kurucusu olarak tanınan Zat, Esen Tayşı adında birisidir, onun Çoras oymağından olduğu söyleniyor. Esen Tayşı, 1420 etrafında büyük bir ordu tophiyarak Türkistanın Altay ve İla bölgelerine saldırmağa başlamıştı, o çağdaki Çağatay hükümdarı Sultan Veys Han ona karşı şiddetli savaşlarda bulunuyordu. Rivayete göre bu iki hükümdarın arasında 61 defa savaş olmuştur. Esen Tayşı Mogolistanındaki Çengiz torunlarını yendikten sonra Çine yürüdü ve 1449 da şansi'de vukubulan bir savaşta Çin İmparatorunu esir aldı ve daha sonra Pekini muhasara altına aldı ve büyük bir vergi karşısında sulha razı oldu. 1454 te Mogol Hakanı olduğunu ilân etmiş ise de Çengiz oğullarından Dayan Hanla yaptığı bir savaşta 1455 te öldürüldü. Esen Tayşının öldürülmesinin neticesi olarak onun oğulları olan Amasancı, İbrahim Ong ve İlyas Ong, Altay ve Kumul taraflarına kaçtı ve ulusları dağıldı. Fakat çok geçmeden Amasancı Tayşı (prens) olarak Altaylarda bir Kalmak devleti kurmağa muvaffak oldu. Amasancı ve yerine geçen çocukları Doğu Türkistandaki Çağatay hakanlarıyla mütemadiyen harp halinde idiler. Amasancının ölümünden sonra, Kalmak tayşıları 15 inci asrın

sonu ve 16 ıncı asrın hepsinde Çağatay Hanları Dost Muhammed han, Kepek Sultan, Ahmet Alaçı Han, Mansur han, Sait Han, Abdurresit han ve Abdullatif han zamanlarında daima mağlup edilmekteydi ve bir kaç Kalmak tayşıları adı geçen hanlar tarafından öldürülmüşler idi. 1634 te Kalmak tayşısı olan Batur Kuntayşı zamanında kalmaklar kuvvetlenmeğe başladı ve onun yerine geçen Galdan Buşuktu Kuntayşı 1659 da Abdullah Hanın Beşbalık, Turfan ve Kumuldaki ordusunu bozguna uğratarak oraları istilâ etti. 1671 de Yarkent'te Hidayetullah Hoca adında bir hayinin İsmayil Hana isyan etmesi ve Galdandan yardım istemesi neticesi olarak bütün Doğu Türkistan Galdanın istilâsına uğradı ve Son Çağatay hanı Mehmet Emin hanın şehit düşmesiyle üç buçuk asırlık Türkistan Çağatay hakanlığı sona erdi.

1600 denberi Şimalî Türkistandaki Kazak Özbek hanlığının bir kısmını istilâ eden Kalmaklar, Galdan zamanında Bütün Kazak Özbek ülkesini istilâ etti.

Kalmaklar, medeniyetten anlamıyan göçebe, yağmaya düşkün ve mütaassıp budist bir halk olup müslümanları öldürmek ve yağma etmeyi hem dünyaları ve hem dinleri menfaatına elzem addeden bir halk idi. Yerli Müslüman Türkler ise canlarını, mallarını, ırzlarını ve dinlerini korumak için bu vahşî düşmanlarına karşı yer yer savaşıyorlardı. Fakat bu mücadeleler bir anarşi halinde olup bütün bir birlik mahiyetini keşbedememişti. Bu bütün bir asır süren kargaşalık, memlekette asırların mahsulü olan göz kamaştırıcı Türki-

tan medeniyetini mahvetti. Kaşgarda evvelce kalmakların kuklası ve sonradan da düşmanı olarak hüküm süren hocalar ise bütün vakitlerini post kavgası ile geçirmiş ve halkı istismardan başka bir şeye düşünmemiş olduklarından halkın nazarında kalmaklar kadar zararlı bir unsur sayılırlardı.

Kazak Özbeklere gelince onlar bir taraftan Kalmak yağmalarına, diğer taraftan da Rus istilâ ordularına karşı koymak zorunda kalmışlardı. Bunların bu kudsi mücadelelerinin çok hazin safhaları vardır ki bunların ezilmelerinin âmillerini bu safhalarda aramak lâzımdır. Meselâ Rus istilâsına uğramış olan Küçük yüz Kazak Özbekleri, Ruslara karşı Kalmaklardan yardım umdular ve onlara yanaştılar, fakat hem Rus ve hem kalmakların istilâ ve yağmalarına mâruz kaldılar ve onların en kuvvetli dayanakları olan Mangitler darmadağın oldu ve artta kalanları Buhara ve Harezem taraflarına kaçtılar. Diğer taraftan Sir Derya boylarında sıkışıp kalan Kazak Özbeklerin hükümdarı Kayip Han, Rus çarı Deli Petroya elçi göndererek 1716 de Kalmak Hanı Rabdan Şerinin aleyhine yardım istedi. Fakat kendisi ve tebaasının bozguna uğramasından başka bir netice alamadı.

Her taraftan bozguna uğrayan Kazak Özbekler Buhara, Harezem ve Fergane ülkelerine girdiler ve oraların yağma edilmesine ve altüst olmasına sebep oldular.

Buhara ve Harezemdeki Şiban Özbek hanlıklarına gelince: Bu memleketlere yeni gelen bu mülteciler ile oraların hükümdarları ve halkının a-

Yine Başlarken

VE

Her tarafta bahar ve çiçek bayramları kutlanan bugünlerde uzunca zamandır yaşarmadan gönülleri üzen ümit ağacında tomurcuk belirtisi (mecmua) bir müjde gibi ruhlara açtı. Dileriz ki bu ağaç bundan böyle hep yeşil kalsın hayır yalnız yeşil kalmayın çiçekler açsın, meyveler versin. Evet bu bir temenni hem de istinassız bütün Türkistanlıların temennisi. Yine hepimiz biliyoruz ki yalnız istek ve temenni ağacın yaşarmasına kâfi değildir. Onun hayatı için elzem olan hayat mefhumunun ana unsurları toprak ve su lâzım. Bizim ümit ve istikbal ağacımızın ana unsurları nedir acaba?

Bunu sormağa lüzum var mı? Hepimizin malûmudur ki birliğimiz toprak, çalışmamız da onun suyudur, istikbal uğruna çalışma sahası bir kere daha açılırken hep burada toplanalım her tekten bir bütün yaratalım istikbalimizin ümit ağacı toprağını teşkil edelim. Her kuvvet ve kudretten bir bütün azim ve irade vücûde getirelim ümit ağacı sulansın, yaşarın, çiçeklensin, meyve versin.

Ümit ve istikbal dedik bununla kastedtiğimiz nedir? Vatan değil mi? Bu vatanın tabii karakteri üzerinde biraz duralım.

Dünyanın çatısı Pamirden vatan

raları bozuldu ve kargaşalıkların neticesi olarak Şiban Özbek sülâleleri yıkıldı. Buharada Mangitler, Harezemde Kungratlar ve Ferganede Mingler iktidarı ellerine alarak bi-

sahalarını tedkik edelim. İlk bakışta buraların tabii bir yekparelik göstermediğini, aksine nehir vadilerine yelpazelenen bir bölünüş müşahede eder gibi oluruz. Ahtapot kolları gibi dağlar her yöne doğru uzanmakta, Kununun doğusuna, Karakurumun ve Himalayanın doğu güneyine, Hindiküşün batı güneyine, Tiyenşanın kuzey doğusuna ve buradan batıya doğru hemen hemen paralel olarak daha büyükçe dağ sistemleri dallanırlar ve bize ayırıcı bir zor taşıdıklarını hissettirir gibi olurlar. Tedkikimize devam edelim.

Bu dağ sisteminin yanı başında da bir nehir sisteminin birleştiren kudretini müşahede ederiz.

Bütün azemet ve haşmetine rağmen dağlar sisteminin ayırıcı vasfı nehirler sisteminin birleştirici vasfına hakim olamamaktadır. Ne tuhaf bir tezat? Bizim durumumuz da bugünlerde buna benzer bir manzara eder gibi değil mi?

Görünüşe aldanmayalım. Dağlar da, nehirler de yurdun parçaları. Aynı ayrı karakter taşıyorlar fakat birlikte yurdu teşkil ediyorlar. Bizler de o yurdun çocukları değilmiyiz? Aynı fikirler taşımamız, vatan selâmeti hedef olduktan sonra, bizim aynı vatan evlâtları olmamıza bir engel teş-

rer emirlik kurdular. İşte bu üç küçük devlet daima biri birinin aleyhine savaşıyor ve arkadaki düşmandan habersiz olarak yaşıyordu.

Sonu var

FELEK

Prof. Dr. Seyid Ali Ankara

Güneşi ayı, yıldızları, yerimizi ihtiva eden şu uçsuz, bucaksız açuna (kâinata) eskiden Felek denirdi. Yukarıda sıraladığımız cisimlerin hep daire şeklinde gözüken hareketleri, feleğin doğru yolda yürümeyib eğri yolları tercih ettiğini ve bunun da insanların makus tâluna sebep olduğunu düşünerek feleğin bu "davranışından,, acı acı şikâyet ediliyordu. Bu şikâyetlere misal olarak hatırımda kalan bir şairin şiirlerinden parçalar vereceğim bittabii bu şiirlerdeki tekrarlamaları gâyet iyi ezberlemiş olduğumdan, doğru olması ihtimali büyük ise de ara şiirlere tam aslı gibidir diyemem. Fakat mana itibariyle şiirde olanı canlandırdığına

kaniim. Çocukken bana söylediklerine göre bu şair haca gitmiş, hacdan geri dönünce refikasının öldüğünü haber almıştır. Bu acı ve ızdırabı şair şiir halinde terennüm etmiştir.

Şiirlerinden bir parçayı veriyoruz.

İşittim ki nigârim

Rihlet etmiş dari dünyadan

Benim hem rihletim

Lâzım olundu işbu mevadan

Nasıl sen ey FELEK kıydın

Benim ol canu canana

Nasıl sen bağrımı ezdin

Yok ettin akatım canda

kil edebilir mi? Vatan parçaları dağlar ve nehirlerin ayırıcı ve birleştirici karakterleriyle ne güzel bir bütünlük örneği veriyorlar.

Dikkat edelim dağlar sistemi en mühim bağlayıcı faktör olan suyu glasiyelerinde, kardepolarında sakladığı gibi daha aşağılarda vadilerdeki hayvanlar için meraları da sinesinde barındırmaktadır.

İnsan azminin bu tabiat vergilerinden elde ettikleri neticeye bakarsak görürüzki önem ifadesi ayırıcı gibi görünen dağlar sistemi ile birleştirici rolünü oynayan nehirler sisteminin harici görünüşlerinde değil bunların bir bütün olarak insanların yaratıcı kudretlerine olan hizmetlerindedir. Bunların etrafındadır ki in-

sanların sayı ve onun tabii semeresi hakimiyet faktörleri tekasüf etmiştir. Atıllar, Cengizler, Timürlerin muazzam kudretleri buralarda husule gelmiştir. Vatanın karakteri ve onun ifadesinin emrettiği yol bizim de en tabii yolumuz olmak gerektir.

Yurd bu çeşit bir ifade taşırken bizler neden başka türlü görünelim. Aynı imiş gibi görünen zahiri manzaraları biz de vatan karakterine uyarak neden kendimizin ve hepimizin nefına tashih etmeyelim? Geliniz hep birlikte bir bütün olarak aynı yoldan yürüyelim. Geçmişin ana yurdda doğduğu kuvvet ve kudret neden bugün de doğmasın? Biz o geçmişin ahfadı değilmiyiz? Kuvvet birliktedir unutmayalım.

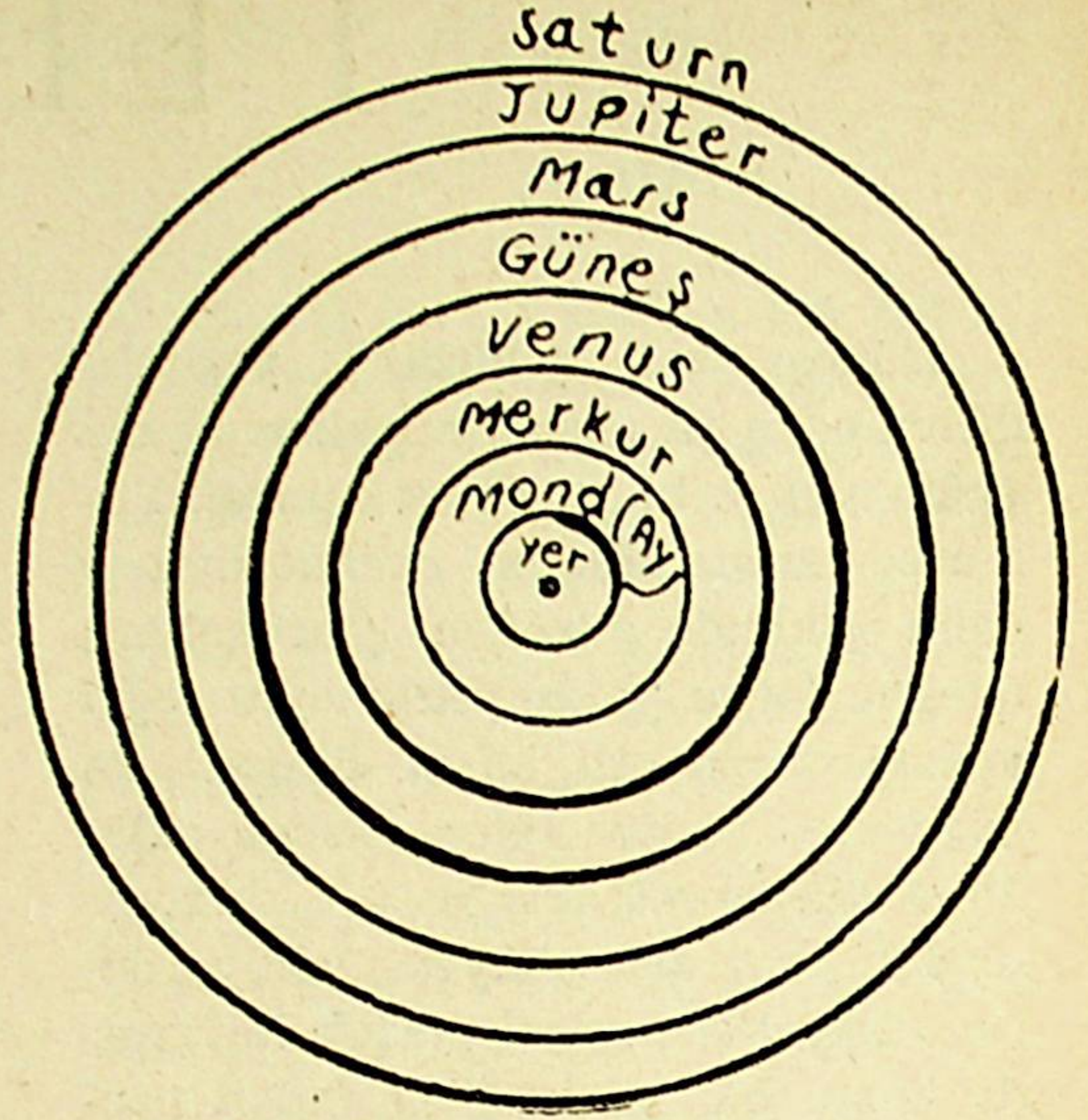
İşittim ki, nigârım
Rihlet etmiş darı dünyadan
Benim hem rihletim
Lâzım olundu işbu mevadan

Senin hem ey Felek göçsün
Güneşin ocağın sönsün
Göz nurun yıldızların düşsün
Evin taru mar olsun

İşittim ki nigârım
Rihlet etmiş darı dünyadan
Benim hem rihletim
Lâzım olundu işbu mevadan

.....

Belki de "Gaddar feleğin eğri yol takib etmesinden ötürü vukubulacak taliin makus seyrini hafifletmek ve belki de bu kahri yok etmek yetki ve arzusu ile, Türkiştanlı aileler kız çocukları 5-6 yaşına basınca eskiden feleği beyaz kumaş üzerine iğne ile dikmek suretiyle ipek iplerle nakşederler ve adına da "FELEK,, derlerdi bu feleğin yalnız koyu kırmızı fonunu bitirebilmek 15-20 sene sürerdi. Bu müddet içerisinde yetiştirebilmek için konu, komşu, akrababa ve dostlar bu dikiş iştirak etmek suretiyle yardım ederlerdi. Bazen kız gelin olunca da bitmez veya suret mahsusa da gelin olunca doldurabilmesi için ufak tefek nüanslar geri bırakılırdı. Küçük dikiş eksiği ihtiva eden ve pazarlara satışa çıkarılan feleklerden, gelinin genç yaşında dünyadan geçip gitmiş ve müradına ulaşamamış olduğu düşünülür. Çünkü çok defa tabutu bu feleklerle örtülürdü. Bazen geçim sıkıntısı yüzünden de satışa götürüldüğü vâkidi Meselâ benim amcam ticaret yapmak üzere yeni evlendiği refikesinden fe-

Şekil: 1

leğinin satın aldığını hatırlıyorum. O zamanda okuyan kızlar nadir olduğundan, yengem hesab bilmiyordu. Bundan dolayı bizim hesabla takriben o zamanki fiatla 100 liraya feleğini yengem kocasına vermek istememiş ve fakat onbin kuruşa razı olduğunu hatırlıyorum. Bu felekler Türk halkının kainat telâkkisini aksettirmesi bakımından ayrıca önemi haiz bulunmaktadır. Bundan dolayı eskiden mevcut olan kâinat telâkkilerine bir göz gezdirelim:

Eskiden 3 türlü kâinat telâkkisi mevcuttu.

Bunlardan biri eski ve orta çağlar yürürlükte bulunan ve 17 inci asra kadar devam eden Ptolomai'nin kâinat sistemi telekkisi idi. Şekil No. 1 de görüldüğü üzere burada felek yedi tabakadan ibaret olarak düşünülmemekte ve bu asumanın her tabakası şu aşağıda sıralanan gezegen yıldızların yer almalariyle tebarüz ettirilmiş bulunmaktadır. Bu kâinat

Şekil: 2

sisteminin ortasında arzımız yer almış bulunmaktadır. Yani yerimizin etrafında sırasıyla ay, sonra merkur, bunu takiben venus, sonra güneş, sonra merih, sonra jupiter, dış asumanda saturn olmak üzere felek durmadan dönmektedir. Bunların hepsi çember şeklinde yerimizi kuşatarak "keç,, yolları takib etmektedirler.

İkinci kainat sistemi telâkkisi bugüne kadar Mısırlılara atfedilerek gelmiş ise de beraberimde - Türkistandan getirdiğim felekten görüldüğü üzere bunun Türk kâinat telâkkisi olduğuna hükmetmek gerektiğini açığa vurmaktadır. Bu feleği ben Avrupaya beraberimde götürmek üzere 1920 senelerine doğru pazardan satın almıştım. 1922 senelerinde dış memleketlere gitmek üzere yola çıkmıştım. Takriben 9 metre kare olan

bu feleği elle tamamen dikib doldurmak için en aşağı 20 sene hesab edersek ve pazarda satılınca kadar da bir kaç sene beklediğini düşünürsek, bunun 19 uncu asra ait olduğu hükümüne varırız. O zamanlar belli olduğu üzere kadınlarımızın mektebe gitmeleri, hattâ orta ve liseden bahsedilmediği ve medreselerimiz de inkırazı uğradığı ve bundan dolayı esarete mahkûm olan Türkistan Türklerinin en feci zamanlarına rastlar....

Buna göre bu kâinat telâkkisi halk Türk görüşü olmalıdır. Buna diğer bir delil de bu feleklerin motivi önceden beyaz kumaş üzerine "bilen,, kadınlar tarafından çizilir ve sonradan bu çizgiler dikişle doldurulurdu.

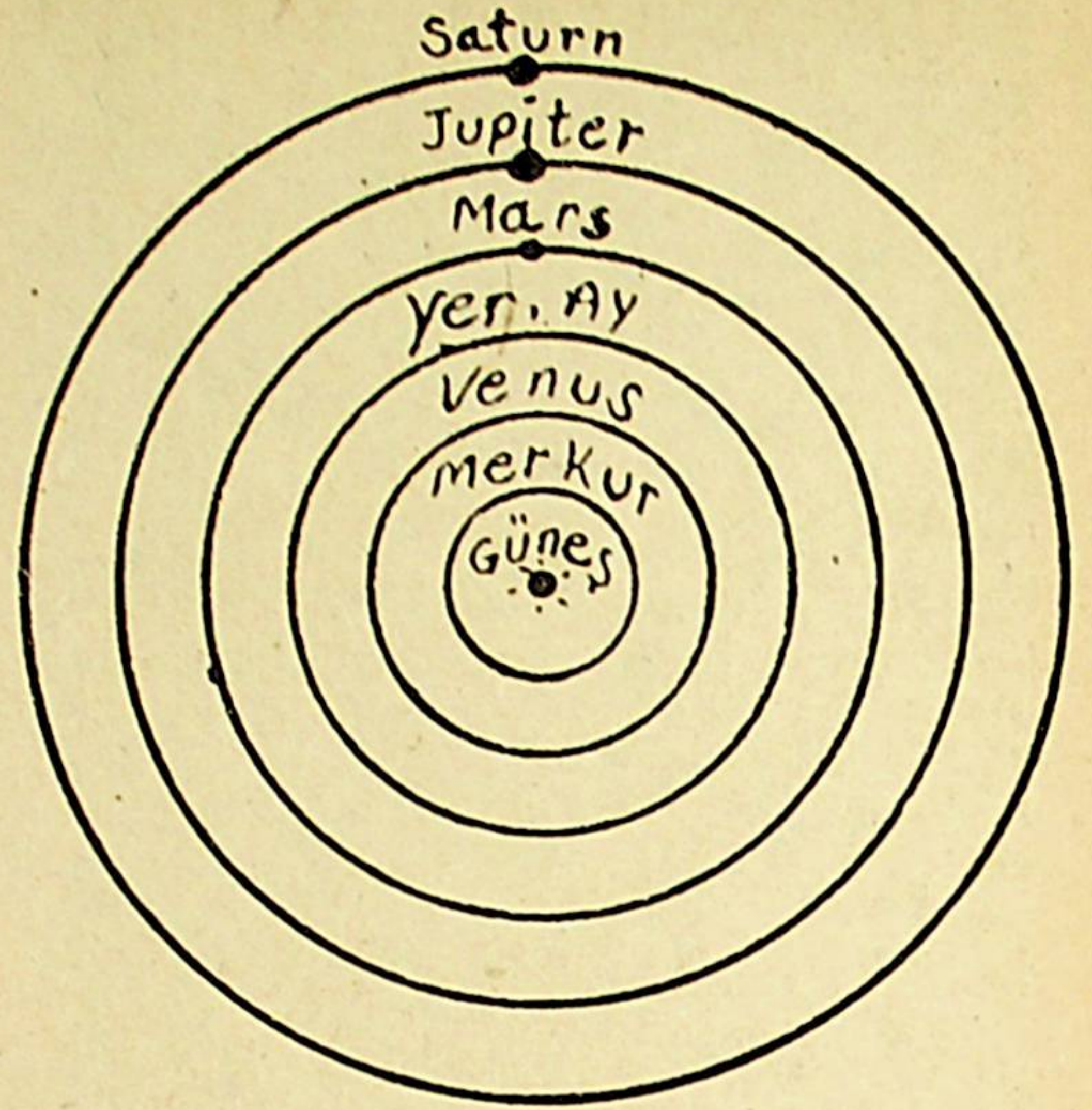
Resimden görüldüğü üzere bu Türk kâinat telâkki tarzında kâinatın merkezini yine arz teşkil etmekle beraber bu defa ilk güneş arzın etrafında dönmektedir. Diğer seyyareler ise güneş etrafında dönmekle beraber ayrıca arzın etrafında hep birlikte dönmektedirler. Güneşten 4 tarafa yayılmakta, ışıklar koyu kırmızı fon üzerine altın sarısı ve açık kırmızı renklerle tecessüm ettirilmiş bulunmaktadır. Arzın yalnız ışık aldığı ve etrafa ışık vermediği güzel bir şekilde tebarüz ettirilmiş bulunmaktadır. Güneşten ve diğer yıldızlardan etrafa ışığın yayılması oklar şeklinde gösterilmiştir. Arz ise kâinat içerisinde çiçek şeklinde simbolize edilmiştir. Işıkların arzın üzerine gelebildiklerini ve fakat arzın kendisinin ışık saçmadığını buraya gelen ışık oklarının kıvrılmış ve arza doğru bükülmüş olarak gösterilmesinden görülmektedir. Asumanlar çember şeklinde ifadelendirilmiş ve bunların

hareketi bu tabakaların içerisinde bulunan cisimlerin fizikte belli olan hareket uçar profiller böcek biçimi şeklinde uzatılmış tarzda gayet güzel bu hareketler ifadelendirilmiş bulunmaktadır. Bu tabakalardan kahve ve siyah rengde olan boşluklardan etrafa ışıklar sızmaktadır. Sabit yıldızlarla göçebe yıldızlar da ayrıca farklı bir şekilde gösterilmiştir. Yani sabit yıldızlar asumana mihlenmiş ve küçük bir şekilde gösterilmiş olmalarına rağmen 16 adet göçebe yıldızların büyük fırıldaklar şeklinde dönme yönleri gayet iyi bir şekildedir. Göçebe yıldızların tabakasındadır.

İnsan aklının kâinata tam mânâsiyle nüfuz edemeyeceğinden veya hut kumaşın mahdut olması dolayısıyla asumanın bütün tabakaları hakkında bilgi yoktur. Yalnız kumaş dörtgen şeklinde bulunduğundan semetri ve ahengi canlandırmak üzere kenar ve köşeler çerçeve şeklini almış bulunmaktadırlar. Buralarda da sabit yıldızlara rastlanmaktadır. Işıklar dış tarafa da sızmaktadır. Demek asuman tabakaları devam ediyor, bitmemiştir. Aya rastlanmıyor.

Yukarıda izah etmiş olduğumuz sebepler dolayısıyla sabit yıldızlardan birisinin yeri sonradan doldurmak üzere boş bırakılmış olduğu görülmektedir. Resimde bu feleğin bir kısmının iki fotoğrafı görülmektedir.

Şimdi üçüncü görüş tarzı olan Kopernikus kâinat sistemine bir göz atalım şekil 3. Burada arzımız artık kâinat merkezi olmaktan çıkmış ve bunun yerine güneş oturtulmuştur. Galilei kopernikus görüş tarzını müdafaa ettiğinden 1615 senesinde Roma inkvizisyonu tarafından sorguya çekilmiştir. 1633 de Kopernikus kâinat

Şekil: 3

nat sisteminin doğru olmadığını inkvizisyon kendisinden cebren beyan ettirmiştir. Sonradan ölünceye kadar galilei inkvizisyon mahfuzu olarak yaşamıştır. Fakat İnkvizisyoncuların bu kadar şiddetli davranmalarına sebep, arzın kâinat merkezi olmaktan çıkması ile, insanların kâinatın en yüksek varlığı olduğu telâkilerinin çürümesine sebep olacaktı. Bunu "kibirlerine,, sığdırmağa tehemmül edemiyorlardı. Fakat buna rağmen Kopernikus görüş tarzı yürümüş, Kepler ve Newton sonradan bunu ikmal ettirmişlerdir. Fakat bugün ne de arzımızın ve ne de güneşin kâinat merkezi olamayacağı meydana çıkmış bulunmaktadır.

Bugünkü bilgiye göre, tıpkı dinimizde beyan edildiği gibi, kâinat yokdan yaratılmış ve bunun bundan 40 milyar sene kadar önce vukubulduğu bir çok tecrübelerle dayanarak hesap edilmektedir. O günden beri kâinat saniyede 300 bin kilometrelik bir hızla büyümeğe devam

TÜRKİSTAN EDEBİYATINDAN ÖRNEKLER

M. E. Buğra

Türkistan edebiyatına ait seri makalelerle çeşitli araştırmalar ve ele geçirebildiğimiz güzel edebî örnekler neşretmek suretile sayın okuyucularımızın bu konudaki isteklerini karşılamağa gayret etmek dergimizin esas hedeflerinden biridir.

Şimdi elimizde bulunan edebî miraslara bakılırsa Türkistanda edebî hayatın çok erken başlamış olduğunu tahmin ederiz. Şimdiki halde tarihi bilinen edebî örnekler, Türkistanda edebî hamlenin geniş ölçüde başlamış olduğu çağın Karahanlar devri olduğunu göstermektedir. Karahanlar devrinde yazılmış olan eserlerden şimdilik elimizde iki mühim kitap vardır. Bunlar Divanı Lüğat-it-Türk ile Kutadgu Bilig'dir.

Divanü Lüğat it-Türk, o çağlarda emsaline hiç raslanmamış bir mevzuun ilk icadıdır. Yâni Türkçeden Arapçaya bir kamus olup Türkçenin Arapça ile iki yarış atı gibi başbaşa giden zengin ve olgun bir dil olduğunu başarıyla isbat eden üç ciltlik kocaman bir eserdir. Bu mühim eserin bu kıymeti bir yana, o çağlarda ve hattâ o çağlardan daha önce çağlarda türlü mevzularda söylenmiş olan temiz

etmektedir. Yaradılmış anı belli olduğuna göre kâinatın kutrunu hesap etmek de kabil olmaktadır. Tıpkı yerimiz üzerinden aynı istikamette uçmak suretiyle dosdoğru yola devam etmek suretiyle aksi istikametten aynı gittiğimiz noktaya ulaştığımız gibi, yani yolda herhangi bir sınıra

Türkçe şiir nümunelerini ve tasözlerini ve masallarını ebedileştirmesi ve bizlere kadar gelebilmesini temin eylemesi bakımından kıymet biçilemez bir eserdir. Divanda kelimelerin mânalarını izah maksadile getirilmiş olan şiir parçaları vesaire edebî fıkralar, o çağlarda Türkler diyarında şiir söyleme ve ince söz sanatının ne kayüksek olduğuna kuvvetli bir delil teşkil eder. O çağlardaki Arap, İran ve Hint şiirleri mevzu bakımından hamaset, âşk, tabiat güzellikleri, mersiye, hiciv, nasihat ve hikâye gibi sahalarda söyleniyordu. Divandaki şiir parçalarını bir araya toplayarak mevzuları bakımından tasnife tâbi tutulursa aynı mevzulara ayrıldığını görüyoruz. Hatta kış ve yaz münazarası ve hayvanların söz yarışları gibi çeşitli ve alâka çekici mevzulara yalnız Türk şiirlerinde raslarız.

Kutadgu Bilig'e gelince: Bu eser Türklerde ikili şiir san'atı ile edebiyat sahasında ayrı bir köşe olan temsili rivayet san'atını bir araya toplayan çok olgun bir edebî san'at âbidesi olduğu kadar o zamana göre son derece ileri fikre dayanan bir siyaset ve sosyoloji düsturu-

rastlamadığımız gibi, kâinatın da sınırı yoktur. Bununla beraber kâinat sonsuz değildir, önceden söylediğimiz gibi belli hacmi malik bulunmaktadır. Fakat bu hacim sabit olmayıp büyümekte devam etmektedir.

dur.

Bu iki eserdeki şiirlerden gelecek sayılarımızda bâzı örnekleri bugünkü şivemizle çevirmesi ile beraber vereceğiz. Bu iki mühim eseri daha geniş ölçüde anlatan Türk ve ecnebi ilim adamlarının eserleri çoktur. Sayın okuyucularımızın mezkûr eserlere müracaat etmelerini tavsiye ederiz.

Türkistanda edebiyat hamlesinin en parlak devri, Çağatay sülalesinin hükümdarlık çağlarıdır. Bu cihettir ki, mezkûr çağlardan tâ bugüne kadar ki, Türkistan edebiyatına ve

dil şivesine "Çağatay edebiyatı ve Çağatay şivesi" denmektedir.

Türkistan edebiyatının adı geçen iki devvreye ve bugüne ait olan örneklerini yukarıki başlık altında dergimizin her sayısında sayın okuyucularımıza sunacağız. Bu ilk sayımızda okuyucularımıza sunduğumuz şiir parçaları, Türkistan'ın kuvvetli bir devlet olarak yaşamasında ve her bakımdan aziz ve mes'ut olarak dünyaya kendisini göstermesinde millete önderlik etmiş olan ulu hükümdarlarımızdan şâir olanlarının şiirlerinden seçmeyi uğurlu saydık.

Sultan Mahmut Han, 1486 - 1508

Âlem ehli birle âlemdin vefa tatmas kişi
Ey hoş ol âzadkim âlem bile yoktur işi

Babur Padişah, 1494 - 1530

Canımdın özge yarı vefadar tapmadım
Könglümdin özge mahremi esrar tapmadım
Canımdın özge canı dil efgar körmedim
Könglüm kebi köngülni geriftar tapmadım
Naçar fûrkati bile huy etmeşim netey
Çün vaslığa özümni sezavar tapmadım
Barı baray işikiğe bu nevbet ey köngül
niçeki barıb işikiğe bar tapmadım
Babur özüngni örğetekör yarsızki men
İstep cihannı munça kılıp yar tapmadım

Babur Padişah

Kara zülfung fırakidin perişan rüzigarım bar
Yüzüngning iştiyakida ne sabru ne kararım bar
Lebing bagrimni kan kıldı közümdin kan ravan kıldı
nege halım yaman kıldı men andın bir sorarım bar
Cihandın manga gam bolsa ulusdın ger elem bolsa
Ne gam yüz munça hem bolsa seningdek gamgüsarım bar
Eğer muslih men er müfsid ve ger âşık men er âbid
Ne işing bar sening zahid mening ne ihtiyarım bar
Fıganım aştı bülbüldin gamı yok zerre bu kuldın
Besi babur uşol güldin köngülde har harım bar

Babur Padişah

Çarhning men körmeğen cevru cefasi kaldımu?
Hasta könglüm çekmeğen derdü belası kaldımu?

Meni hor etti ve kıldı müddaini perveriş
Dehri dunperverning özge iddiası kaldımu?
Meni öltürdi cefa ve cevri birle ol kuyaş
Emdi tirgüzmek için mihrü vefası kaldımu?
Âşık olğaç kördüm ölümni özümge bir rafik
Özge könglümning bu âlemde herası kaldımu?
Ey köngül ger Babur ol âlemni ister kılma ayib
Tangrı için de bu âlemning safası kaldımu?

Babur Padişah

Kaysı bir âzarın eytay canıma ağyarning
Kaysı bir ağritkanın könglümni dey dildarning
Kaysı bir peyrevliğini tâlii gümrahning
Kaysı her kejevliğini çarhı kejevretarning
Kaysı hasret birle armanın vefasız vaslinin
Kaysı bir peyrevliğini tâlii gümrahning
Gurbet içre ey köngül ildin vefa isterni koy
Çün vefasın körmeding hergiz diyarü yarning
Babur ol gül cevri eter ağyardın ni yahşılık?
Gülning âzarı bu bolsa de ne bolğay harning?

Babur Padişah

Ol ki yıllar aylar ötkerğey gamu mâtem bile
şadü hurram bolmağay nevrüz ile bayram bile
Ol ki devranning ayağdın demadem kan yutar
neşe tapmas ger içre her devri cami cem bile
Deme ey hemdem diyarü yar sözün kim mening
ülfetim yok âlem ehli birle bil âlem bile
Sendin ayru neyleğeymen Ayd ile nevrüzni
Ay ve yıl hoştur sening birle eger bolsam bile
Tartıp afgan ah urup hicranda Babur yığlasang
Nevha tüzğey bezmi gam ehli bu zirü bem bile
Sultan Said Han, 1514 - 1532

Kaysı gülşenning yüzüngdek bir güli rânası bar?
Kaysı bir gülning meningdek bülbülü şeydasi bar?
Hur birle cennetülmâvanı könglüm bilmesün
Yarning köyide yüzming cennetülmâvası bar
Yüzi özre kakülü zülfin perişan körğeli
Ey Said aşüfte könglümning aceb sevdasi bar
Sultan Said Han

Şükrü lillah haletim zahir boluptur yargâ
Bende bolsun servi azad ol kadi reftarğâ
Ger besa kan yığlasam aybeylemeng men zarni
bes kele'almam bu nuri didei hunbarğâ
Sultan Said Han

Ahd kıldingki vefa kılğaysen

Yok ki canımğa cefa kılğaysen
Atasen gamze okı birle meni
Korkadurmenki hata kılğaysen
Manga dersenki vefa kılğumdur
İlge kılğança manga kılğaysen
Muhammed Hayder Mirza 1540 - 1551
Canâ ne cefalerki manga kılmağınız
Bir zerre manga rahm neğe kılmağınız
Yüz katla vefa vâde kılıpsız amma
Bir katla bu vâdeğe vefa kılmağınız
Muhammed Hayder Mirza
Şartı ahdü vefa vü mihringni
Barçasini aceb adem kıldıng
Mezhebingde cefa kerem ermiş
Barekellah besi kerem kıldıng.

D İ K K A T

Gelecek sayıdan itibaren eski Türk hayatını tasvir eden
KUTLUK TÜRKÂN piyesini tefrika halinde neşretmeđe
başlyacağız

Atatürk Soyculuğu, Osmanlıcı Azınlıklar ve Dış Türkler

Dr. Arın Engin

Hemen söyliyelim ki, Atatürk soyculuğu koyu kara dinsel bir bağnazlığa dayanan ve ya kendinden olmayan bir ırka işkence yapmayı doğru gören Hitlerizm ve Stalinizm çeşidinden, sözüm ona bazı toplulukların sinsi amaçlarla sağladığı işkenceci ve yıkıcı bir soyculuk (ırkçılık) değildir. Bizimkisi Türk soyunun Adambilime (Antropolojiye) dayanan yüksek yeteneklerini ve geçmiş bilimsel üstünlüklerini belirtmek ve bizi şimdiye değin aşağı gören bütün acuna tanıtmak, kendi kendimizi öğretmek uğrunda bilimsel bir akımdır. Böylece azınlık ırkçılığı güden Osmanlıcıları da kendimize kaynaştırabilecek ve dış Türklerle ulusal birliğimizi ve bütünlüğümüzü sağlayabilecek bir güçlü kaynak kazanmış olacağız. Atatürk soyculuğu işte böyledir.

Türk bütünlüğünü parçalayan ve Türklüğü kemiren azınlıklar ırkçılığını ve benliğini, ulusal gövvedemizdeki o korkunç kanser gibi olan çıbanı kesip atacak ve Türkistanla kültürel bütünlüğümüzü sağlayacak tek yol bu Atatürk soyculuğudur (kültürel ırkçılık). Bununla Türkiye uyrusunda (tabiiyetinde) bulunan her azınlık bize kaynaşmış tüm Türk olacaktır. Türk bütünlüğü yalancıktan ve gösteriş olarak değil gerçekten sağlanmış olacaktır. O ana yurdumuz Türkistan ve güzelim Azerbaycan, Kırm, Kafkas ve İdil - Ural bize neler öğretiyor.

Türk Kültürel soyculuğu yerle-

şip sağlamlaşınca bütün azınlık soyculukları da kendiliğinden eriyip kaybolacaktır. (İlkokullarda bu amaçla yayınlanacak usul, gelecek başka bir sayımızda anlatılacaktır).

Ulusal kavramı, belki kan soyculuğu ile sınırlanmış değildir, çünkü karışmamış kan bulmak zordur, ama kültürel soyculukla kesin olarak sınırlanmıştır. Kültürel soyculuk işe karışmadıkça, sadece ulusalcılık bir pasaport ulusculuğu olmaktan ileri gidemez. Size Türk olduklarını söyliyen Arap, Arnavut, Boşnak, Devşirme ve Dönmeler ve b. Türklüğe tüm kaynaşmış değillerse - ki çok kere öyledir - eni konu pasaport Türklüğünden söz ediyorlar. Gerçekte onların Türklük ülküleri ile bir ilgileri olmadığı şöyle dursun, bir bakıma yüksek yerler tutuyorlarsa, Türkçülüğe düşmanlıkları bile vardır. Ama bunun büyük suçu bizdedir; çünkü bunca yüzyıllardır ne Türkistanda ne burada bu yurttaşları kendimize kaynaştıracak yolları arayacak bir durumda değildik.

Öyle ise şimdi bu azınlık soyculuklarını ortadan kaldırabilmek için Türk soyculuğunu yükseltmekten ve azınlıkları bununla aşlamaktan başka çıkar yol yoktur.

Türk uyurundaki azınlıklar, kendi aralarında kendi dillerini konuşuyorlar, kendi Kültürlerini ve okullarını yaşatıyorlar, kendi gazeteleri vardır, mezarlıklarını bile ayırmışlardır; sonra da bizim aramızda Türklük tasla-

yorlar. Bunlar arasında en korkunç olanlar daha çok müslüman azınlıklardır. Çünkü bunlar tanınmadan aramıza girip yüksek yerlere değin çıkabiliyorlar. İşte Türk kültürel soyculuğu bu azınlık benciliği kanserini ulusal gövdemizden söküp atmak amacını güdüyor. Çünkü biz soyculuğumuzu işledikçe, o oranda azınlıklar bize ister istemez kaynaşmış olacaklardır. Bütün başka ileri ülkelerde de durum böyle olmuş ve olmaktadır. Türk devrim ocaklarına, Ulusal Dayanışma Birliğine (Millî Tesevüt cephesi) ve en başta bütün okullara bu önemli ödevleri başarmak düşünüyor. 65.000.000 Türkün kültürel bütünlüğünü sağlama sırası gelmiştir.

Amerikanın tanınmış tınbilimcilerinden Prof. Patrich, "Ulusların Tınbilimi" adlı izerinde, döne dolaşa, kültürel soyculuğun bir ulus topluluğu içindeki kişileri tek bir varlık olarak birleştirmekte ne büyük bir payı olduğunu gösteriyor. (I). Bizce soy üstünlükleri bulunduğu da son Ulusbilim (Etnoğrafi) araştırmalarıyla belirtilmiştir.

Bir ulus içinde kültürel soyculuk demek, o topluluktaki egemen soyun özelliklerine ve karakterlerine, ülkü ve ereklerine her yurttaşın uyması ve onlarla görevlenmesi demektir. Ayrılık, başkalık yoktur, demekten istenilen şey de azınlıkların, egemen soyun kültürel soyculuğu içinde eritilip kaynaştırılmasıdır. Yoksa her azınlığın kendisinden yana çekmesi, ulusculuğumuzun, Türklüğün en büyük düşmanı, Atatürkçülüğün en korkunç sayrılığı (hastalığı) olur. Ayrıca anayurdumuz Türkistan ile Azerbaycan, Ural - İdil bizimle top-

lanmaca (federatif) Türk bütünlüğü sağlamalıdır.

Çağdaş toplumilimcilerden Prof. Hunkins de "Uygarlığın Soyca Temelleri" adlı bitğinde şöyle diyor! "Almanyada sarışınlar ve uzun kafalılar (dolikosefallar) için bir akım yükselmişti. Alman soyundan olanların en yüksek ve yaratıcı bir ökeye (dehaya), yapıcı yetikliğe, bir güzel yazın ve ar yeteneğine ermiş oldukları ileri sürülüyordu. Sonra, 1914 te s a v a ş başlaması üzerine, Anglo - Sakson soyunun kuzeylilerin en temiz kanlısı olduğu ve yer yüzünün kurtuluşunun ancak onun egemenliğinin sürüp gitmesine bağlı kaldığı yüksek seslerle açıklanmıştı" (2)

Türk soyculuğu bütün yer yüzündeki topluluklar, kimi kötü düşüncelilerin sandıkları gibi, hep Türk yapmak veya Hitlerizmde ve Stalinizmde olduğu gibi başka başka türlere işkence ile onları yok etmeğe çalışmak gibi bir anlama hiç bir süre alınmaz. Bundan böyle bir anlam çıkaranlar ve bu kışkırtıcılığı yapanlar bizim kültürel soyculuğumuza düşmanlık ediyorlar.

Atatürk soyculuğu, Türkün yüksek yeteneklerini belirtmek, onun onbinlerce yıldan bu yana yer yüzünde uygarlık öncülüğü yapmış bilimsel belgelere dayanarak ortaya koymak ve kısacası, Türk türünün başka türlere bir çok bakımlardan üstünlüğünü ve uygarsal etkilerini gösterip tanıtmaktadır. Azınlıkları ve Osmanlıcılarını Türklüğe kaynaştırmak, "Eritme kazanı" usulünü okullarımıza sıkıca yerleştirmekle olacaktır. (Avrupa, Amerika okullarındaki gibi). Atatürk'ün" elden gelse kanımızı ayırşımlayıp Türk soyundan olduğu-

Türkistandaki Türk Toplulukları Hakkında

M. E. Buğra

Türkistanda yaşamakta bulunan Türk toplulukları hakkında araştırmalarda bulunan ilim adamları bu toplulukların Türk câmiasına bağlı olduklarını ittifakla kabul etmektedirler. Demek oluyor ki bu esas kanaat, hiç bir şüpheye mahal bırakılmaktadır. Fakat Lâtin ırkı, İndocermen ırkı ve saire gibi bir Türk ırkı

olup ta Türkistanda yaşayan Türk toplulukları bu ırka dahil olan ayrı ayrı milletler midir? yoksa bir milletin müteaddit kabileleri veyahut kolları mıdır? İşte bu noktada ilim adamlarının mütalâaları birleşmemektedir. Bu toplulukları ayrı milletler şeklinde mütalâa edenler şu iki zümreye ayrılmaktadırlar : 1.

muza kanıtlarım” diyecek kertede bir Türk soycusu olduğu, baştan atılmayan bir gerçeklik değil midir? Bundan başka Türk gençliğine o ünlü söylevenin sonunda söylediği şu sözler: “Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur” de Türk soyculuğundan başka neyi açıklıyor?

Atatürk'ün sofrasında bulunduğumuz akşamlardan birinde, Geçmişbilim Kurultayı yapıldığı sıralarda, önünde bir taklavat durduğunu görerek ilkin bunun ne olabileceğine şaşmıştık; sonra kendileri hemen şaşkınlığımızı gidererek “Şu gördüğünüz, Türk soyundan olduğumuzu ölçü ile şaşmaz bir biçimde belirtecek bir araçtır.” Buyurdular ve nasıl ölçü alınacağını anlatarak üzerimizde uygulattırdı; ve “İşte bütün Türk acunu da ölçüye vurulsa, çoğunlukla elde edilecek sonuçlar böyle sizinkiler gibi en yüksek olacaktır.” demişlerdi. Anadoluda bir çok köylerde özel bir Türk kurulunun dolaşarak bu işi yaptığını ve sonuçların böyle çıktığını söyleyerek, en yüksek kertede ve bilimsel bir Türk soyculuğunu bu yolla da açıklamışlardı.

Türk dil ve Geçmişbilim Devrimleri, baştan aşağı Türk soyunun üstünlüğü temeli üzerinde kurulmuş değil midir? Ama bu başka soylara işkence yapan Hitlerizm veya İslavizm soyculuğu gibi değildir. Akrabalık temeli üzerine kişilerin birbirlerine yakınlıkları oluyor da, daha geniş ölçüde soy temeli üzerinde bu yakınlık neden olmasın? Bütün Türklük acunundaki azınlıklar ve Osmanlılar tehlikesinin ancak bununla önlenebileceği de toplumbilimsel bir gerçekliktir. Türklük, öz soyu ve öz dil ile kendi öz benliğine kavuşmak yüksekliğine erebilecektir. Başka hiç bir çıkar yolumuz kalmamıştır. Osmanlılarla Atatürkçüler arasında çetin bir savaş yürürlüktedir.

Anayurdumuz Türkistan ve Azerbaycan ile Ural - İdil, Kafkas ve Kırım, Türkleri de bu durumdadırlar.

(1) Ög. Patrich, The Psychology of Nations, New York, Başlangıç.

(2) Ög. Hunkins, Racial Foundations of Civilisation, New York.

Zümre Rus âlimleri olup Rus emperyalist siyasetinin "parçala ve hükümet" prensibine hizmet etmek zorunda kalanlardır. 2. zümre ise bir taraftan bu Rus tezinin tesiri altında kalmış, diğer taraftan da Türkistan Türkleri hakkında tarihî, içtimâî dil ve saire bakımdan araştırmalarının yeter derecede olmaması yüzünden acele hüküm veren zümredir.

Çağımızdaki Antropoloji ve Etnoloji âlimlerinin bir çoğunun Türk câmiasının müstakil bir ırk olduğunu kabul ettiklerini görmekteyiz. Ben burada bu mevzuu ele alacak değilim. Benim ele almak istediğim, Türkistandaki Türk topluluklarının ayrı ayrı milletler olmadıklarıdır ve onların tek bir milletin kabileleri ve kolları oldukları dâvasını müdafa etmektir. Burada millet derken Avrupalılarca "Nation" yani bir devletin içinde yaşayan bütün ahaliyi ve başka bir tâbirle pasaport milletini kastedmiyorum; benim kastedtiğim, aynı dili konuşan, müşterek maziye, müşterek kültüre, müşterek millî seciyeye malik olan bir siyasî varlık olarak ortada duran bir millettir. Bu mânadaki milletin devlet sahibi olup olmaması şart değildir. Türkistan Türklerinin bu mânada bir millet olduğunda hiç bir şüphe olmaması lâzım gelir. Çünkü onların dil şivelerinin farkı, her milletin mahallî şive farklarının en hafifidir, çünkü bu Türk topluluklarının birine mensup olan hiç bir ferd, diğer topluluğun sözünü anlamakta ufak bir güçlük duymaz. Hatta bir İstanbullu Türk, Azerbaycan ve İdil - Ural üzerinden Türkistan'a gidip yer yer gezerse bu uzun

seyahatinde hiç bir tercümana muhtaç olmadan oralardaki ırkdaşlarıyla konuşur. Bunu bizzat tecrübe etmiş olan bir çok İstanbullu vardır, Bay Kemal İlkul, Mahmut Nedim Kaymaz ve başkalar bu şekilde seyahat eden zatlar arasındadırlar.

Müşterek mazi, müşterek kültür ve müşterek millî seciyeye gelince bu hususların da tam olarak mevcut olduğu aşikârdır. Bu konuda misal olarak, Özbek, Kazak ve Kırgız Türklerini ele alalım. Bu üç topluluğun tarihinin nasıl müşterek olduğunu ve birbirleriyle her bakımdan nasıl kaynaşmış olduklarını bunların teşekkül tarihleriyle kabile teşkilâtlarını kısaca gözden geçirmekle anlıyabiliriz.

Önce bu toplulukların teşekkül tarihlerini gözden geçirelim : Özbek adı, Türk tarihinde eskiden tanınmış bir ad değildir. Ancak Altınordu hanlığının 9 uncu hükümdarı olan ve 1312 - 1340 arasında bu devletin hanı olan zatın adı Özbek Handır. Özbek Hanın vefatından sonra onun sülalesi Özbek adını almıştır ve sülalenin yıkılma zamanına kadar böylece kalmıştır. Sonradan da (Türk ve Moğol ananası gereğince) Altın Ordu Hanlığına tabi olan yüzlerce Türk ve Moğol kabileleri bu adı almışlardır. Nitekim o zamanlarda yazılmış olan Şerefeddin Yezdînin Zafernamesi, Nizameddin Şamînin Zafernamesi, Ravdatüssafa ve Tarihî Reşidî gibi eserler, Altın Ordu devletine tabi bütün halktan Özbekler diye bahsederler. Demek oluyor ki Özbek adı bir etnik gurubun adı olmayıp bir siyasî otoriteye tâbi olan halk kitlesinin adı idi, bu otoritenin sahası genişlediği zamanlarda, Özbek adı altındaki halk

çoğalır ve otorite sahası daraldığı zamanlarda ise bu adı alan halk ta azalır. Etnik bir ad ise sabittir, çoğalıp azalmak bilmez.

Özbek sülalesi ve sülalenin hâkimiyeti altında bulunan halk, Altınordu hanlığının ülkesi olan sahada yaşıyordu. Bu saha, Kırım yarımadası dolaylarından Altay yakınlarına kadar uzanan Kıpçak bozkırlarını ve Kazan ve Hacı Tarhan ülkelerini içine alıyordu.

“Çağatay ülkesi” adını alan bugünkü Türkistanın o zamanki ahalisi, şu üç zümreye ayrılan halktan ibaretti :

1. Şehir ve köy Türkleri, bunların çoğunluğunun kabile adı yoktu.

2. Göçebe ve yahut yarı göçebe halinde hayvan beslemekle geçinen ve kabile adları olan Türkler.

3. Hâkim zümre sayılan Moğollar, bunlar umumiyetle asker ve memurlardır.

Emir Timür'ün, 1395 te Özbek hükümdarı Toktamış Hanı bozguna uğratmasından sonra Özbek ulusundan az bir kısmının Türkistana gelip yerleşmesi başlar fakat Çağatay câmiasına karışır ve özbek olarak varlık göstermez. Özbeklerin büyük kitleler halinde Türkistana gelip yerleşmeleri 1465 te başlar. Bu hâdise şöyle olmuştur : Özbek hanlarından Ebulhayır Han, 15 nci asrın ortalarında iktidarı eline aldığı zaman, bütün sülale prenslerini kendisine itaat etmeğe zorlar. Bu prenslerden Ahmet Kerey Han ile Ebu Sait Cani Beğ Han birkaç bin tebaalarile Ebulhayır Hana karşı isyan ederler ve Kazak (Çete) olurlar. Bunlar Ebulhayır Hana yenilerek Doğu Türkistan Çağatay hükümdarı Esenbuğa

Hanın himayesine sığınır. Esenbuğa Han onları Çu havzasıyla Kuzubası yaylasında yerleştirir. Bu iki Özbek Hanı, Kazak-Özbek adını alırlar ve tebaaları da bu adla adlanırlar.

Bu tarih, Özbeklerden bir kısmının kitle halinde Türkistan'a gelerek yerleşmesinin başlangıç tarihi olduğu gibi Özbek sülalesinin ve halkının “Kazak Özbek ve Şiban-Özbek” adları altında ikiye bölünme tarihinin de başlangıcıdır. Bu tarihten itibaren Bozkırlarda bir göçebe devlet olarak yaşayan Özbek sülalesi ve halkı “Kazak-Özbek” adını almakta devam etmiştir. Şiban-Özbek hükümdarı Ebulhayır Hanın vefatı üzerine Özbek ulusu kargaşalık içinde çırpınıyordu ve halkın çoğu Kerey Han ve Cani beğ Hana iltihak ederek Kazak-Özbeklerin sayısını çoğaltıyorlardı ve bunlar birdenbire 200.000 kişilik bir orduya sahip oldular ve oğünden itibaren tâ 1533 e kadar Özbekistan (Kıpçak bozkırları)nın ekserisini hükûmleri altında tuttular. **Bak: Tarihi Residi, S. 102**

Demek oluyor ki Kazak ve Özbek aynı siyasî câmianın parçalanmasından meydana gelen iki siyasî guruptan başka bir şey değillerdir.

Şimdi Şiban - Özbeklerin Türkistan'a yerleşmesini kısaca arzedeyim : Ebulhayır Hanın vefatından sonra onun oğulları Buruç Oğlan ve Budak Oğlan, maiyetlerinde kalan 20.000 kadar kişile Türkistan hududuna gelerek Kazak-Özbeklerden uzak olan yerlerde dolaşıyorlardı. Takriben 1495 te Buruç Oğlan Çağatay hükümdarı Yunus Hanla yaptığı bir savaşta öldürülünce halkı dağıldı ve kardeşinin oğlu Şahibek Han, bozkır-

larda perişan halde bir müddet dolaştıktan sonra Semerkand'a gelerek Timür sülalesinden Sultan Ahmet Mirzan'ın hizmetine girdi ve bir müddet sonra onun yanından kaçarak Çağatay hükümdarı Sultan Mahmud Hanın hizmetine girdi. Şahibek Han, Sultan Mahmud Hanın yardımıyla yanına Özbekleri topluyor ve Kazak-Özbeklere karşı muvaffakiyetli savaşlar yapıyordu. **Tarihî Reşidî, S. 113. 139. 142.** Şahibekhan, yine Sultan Mahmud Hanın yardımıyla Timürîlerden Semerkandı aldıktan sonra, 50.000 kadar Özbek askeri toplayıp Sultan Mahmud Hana karşı savaşa girişti ve 1504 te Sultan Mahmud Hanın kesin surette yenilmesi ve Doğu Türkistan'a sürülmesi neticesinde Şahibekhan Batı Türkistanda bir Özbek devleti kurdu. **Tarihî Reşidî, S. 143.**

İşte bu hâdiseden itibaren Batı Türkistanda Özbek devleti yerleşmiştir ve bu devlete tâbi olan eski yerli Türkler ve sonradan şimalden gelen Türk ve Moğol Özbekler, Şiban Özbek adını almışlardır ve daha sonra Yalnız Özbek adı dillerde yerleşmiştir.

Kazak - Özbekler ise Kıpçak bozkırlarında bazan bir devlet ve bazan birkaç hanlık ve beylikler olarak müstakil yaşamışlardır... Sonradan bu Kazak-Özbek hükümdarlarına tâbi olan Kerey, Nayman, Kongrat, Suvan ve yüzlerce Türk ve Türkleşmiş Moğol kabilelerine umumî olarak Kazak adı verilmiştir.

Şunu da ilâve edeyim ki : Özbek ve Kazak devletleri dayıma birbirlerinin aleyhine genişlemiş ve Özbek devleti genişlediği zaman işgal ettikleri yerlerin halkı Özbek adını almış ve Kazak genişlediği zaman da

işgal ettikleri yerlerin halkı Kazak adını almıştır. Hâsılı Bozkır nüfuzu, halkı Kaza yapar ve Cenubun nüfuzu da Özbek yapardı.

İşte bu incelemeler şunu gösteriyor ki : Özbek ve Kazak topluluklarının tarihî, kültürü ve her hususiyeti müşterektir.

Kırgızlara gelince : Çin kaynaklarına bakılırsa Milattan önce iki asır bir zamandanberi Kırgız topluluğu mevcuttur ve Cenubî Sibiryada Yenısay ırmağının baş havzasında oturan mühim bir Türk topluluğu idiler. 9 uncu asırda cenuba doğru çıktılar ve Uygur Hakanlığını yıkarak yerine bir Kırgız hakanlığı kurdular. Lâkin bir asır sonra Kıtaylara yenilerek tekrar eski yerlerine çekildiler ve Moğol imparatorluğu devrine kadar oralarda yaşadılar. Kırgızların bir kısmı 15 inci asırda Batıya doğru göç ederek Çağatay ve Kazak ve Özbek hanlıkları topraklarında yerleşti. İşte bu devreye kadar Kırgızların Türk câmiası içinde belki az karışmış bir topluluk olarak yaşamış oldukları vaki sayılabilir. Fakat yeni yerlerinde yerleştikten sonra Kazak, Özbek ve Çağatay uluslarıyla haşırneşir olup son derece karışmışlardır. Bu itibarla, şimdi Kırgız adı altındaki Türk topluluğunu eski tarihteki Kırgız topluluğunun aynıdır diye iddia etmek doğru olamaz. Nitekim aşağıda zikredilecek kabile teşkilâtı sureti bunu açıklamaktadır.

Bu üç Türk topluluğunun kabile teşkilâtını gözden geçirecek olursak bunların birbirleriyle ne kadar karışmış olduklarını görebiliriz, şöyle ki :

1 — Kongrat kabilesi, Kırgızların Sarı Bağış ve Edigne kabilelerine, Kazakların-Ortayüz koluna ve Özbek-

Türkistanda Stratejik Demiryollar

S. M. Çoban

Çin komünistleri iktidara geçer geçmez muhafızkâr Çin tarihinde görülmemiş bir sür'atle kara ve demir yolları inşasına başlamışlardır. Bundan güttükleri hedef halkın refahı değildir.. Çünkü asırlardanberi Çin ülkelerini bir araya bağlayabilmek için tahayyül edilmiş bu gibi büyük bir projeyi Komünist Çin kör körüne ele almış bulunmaktadır. Aldığımız son haberlere göre yerli ahali er ve kadın olmak üzere sürü halinde yol inşaatına sevk edilmişlerdir ki, bu seferberlik halk hesabına çok pahalıya mal olmaktadır. İnşaat halinde bulunan iki demir yolunun herbiri Pekin'i Moskova'ya bağlayacak ve bu

suretle komünist imperyalizminin Avrupa ve Asya'daki iki başkenti mesafe itibariyle yek diğerine yaklaşacaktır. Bahis mevzuu olan demir yollarından biri Pekinden başlayıp Dış Moğolistan'ın başkenti olan Ulan Baturdan geçerek Sibiryada Türk-Sib demir yoluna ulaşmaktadır. Öbürü ise Pekinden meşhur İpek Yolunu takibetmek suretiyle Doğu Türkistan'ın içerisine kadar uzanmakta ve nihayet Ürümcü'yi geçerek Alma-Ata'da gene aynı Türk-Sib demir yoluyla birleşmektedir.

Komünistler Çin istilâsının ilk yıllarında eskiden mevcut dahilî Çin demir yolunu Lançu'ya getirmişler.

lerin Karaköl ve Çarçuy bölgelerine dağılmıştır.

2 — Kıtay kabilesi, Kırgızların Sarıbağış ve Soltu kabilelerine, Kazakların Uluyüz koluna ve Özbeklerin Zerefşan bölgesine dağılmıştır.

3 — Kerey kabilesi, Kazakların Uluyüz kolunda ve Özbeklerin Horezem bölgesinde mevcuttur, keza Kırgızların Sol kolunda da küçük bir Kerey boyu vardır.

4 — Calayır kabilesi, Kazakların Uluyüz kolunda ve Özbeklerin bir kaç bölgesinde mevcuttur.

5 — Merkit kabilesi, Kazakların Ortayüz koluna ve özbeklerin bazı bölgelerine dağılmış bulunmaktadır.

6 — Nayman kabilesi, Özbeklerin Semerkand ve Kette Korgan bölgelerine, Kazakların Ortayüz ve Uluyüz kollarına ve Kırgızların sol ko-

luna dağılmıştır.

Bu karışma örneklerini daha da genişletmek mümkündür.

Makaleye son verirken şunu arz etmek isterim ki: Rusların ve onların bu ayırma siyasetini beğenmiş olan istilacıların Türkistandaki Türk topluluklarının bu adlarını ele alarak bunları ayrı ayrı milletler haline sokmak plânları, mezkûr Türklerin nefret ve kin duygularını arttırmaktan başka hiç bir işe yaramıyacağına emin olduğumu sayın okuyucularıma arzetmeği lüzumlu buluyorum. İstilâcılar, bu Türklerin dilini, yazısını, kültürünü ve müşterek olan her hususiyetlerini ayırmak için ellerinden gelen zülüm, aldatma, propaganda silâhlarının hepsini kullandılar ve kullanmaktalar. Fakat bir gün Tanrı vergisi birlik galip çıkacaktır.

(Eylül, 1952). Oradan Türkistan hududu olan Şinşin Şah'a kadar uzanan kara yolu, büyük sarı ırmak ve yüksek dağ geçitleri müstesna, umumiyetle düz ve demir yolu için elverişli bir durumdadır. Lançu'dan Doğu Türkistan hududuna kadar olan mesafe 11,63 kilometredir ki, inşaat için en çok müşkülât arzeden saha Türkistan hududunun içerisinde başlar. Doğu Türkistan'ın Şark hududu üzerindeki şehri olan Kumul'dan Ürümqi'ye kadar yol mesafesi 700 kilometredir ve iki şehri birbirine bağlayan kara yolu 1937 senesi Ruslar tarafından yapılmıştır. Ürümqi ile batı Türkistan hududu arasındaki mesafe de 700 kilometreden ibaret olup bu kara yolu da aynı tarihte Ruslar tarafından inşa edilmiştir.

Çin ve Sovyet Rusya arasında yapılan anlaşma mucibince Lançu'dan batı Türkistan hududuna kadar uzanan demir yolu inşası işi Çin'e ve Almaata'dan Doğu Türkistan hududuna kadar olan kısmının inşası da Rusya'ya düşmektedir. Son bir habere göre Ruslar Türk-Sib demir yolunun bu bir kolunu Almatadan Doğu Türkistan hududuna kadar getirmişlerdir.

Doğu Türkistan üzerinden geçen bu demir yolunu Türkistanlıların millî menfaatleri bakımından felâketin başlangıcı diye addedebiliriz. Komünistlere göre büyük bir askerî önemi haiz olan bu hattın aynı zamanda Çinlilerin asırlardanberi hül-yasında yaşattıkları "Batı'ya akın" plânlarına ön ayak olabileceği çok bariz bir hakikattir. Çin nüfusunun korkunç bir şekilde çoğalması (her sene 15 milyon) Çinde hayat şartlarının geçtikçe ağırlaştırmakta ve bu

nüfus çoğalması hattâ bu günkü Çin liderlerini bile telâşa düşürmektedir. Eski Çin hükûmdarları gibi bugünkü komünistler de bunun önüne geçmenin yegane çaresi olarak Doğu Türkistanı seçmişler ve aradaki mesafenin uzun ve vesaitin kıt olmasına rağmen Çinliler bir hayli önce göç etmeğe başlamışlardır. Demir yolları gelecek sene bittiği takdirde bu muhacir akını yüzde yüz artış yapacaktır. Geçen sene iki hafta zarfında Şanhay şehrinde 40 bin ahalinin Doğu Türkistan hududuna kadar göç ettiğini göz önünde tutarsak az bir müddet içinde Doğu Türkistan'ın herhangi bir Çin ülkesinden farksız bir hale geleceği ihtimalden uzak değildir.

Diğer taraftan bu Pekin Türkistan demir yolu bütün dünyayı da ilgilendirmektedir. Bu âlem şümül alâka batılıların "Sarı tehlike" diye adlandırdıkları Çinlilerin batıya göç etmesi ihtimalinden ziyade askerî ve stratejik mahiyet arzemesindedir.

Tarih bize öğretiyor ki, dünya istilâsını düşünen herhangi bir müteceviz millet kendi hedeflerine erişmenin kestirme çaresini Orta Doğu'yu Uzak Doğu'ya bağliyacak bir nakliyat vasıtasında aramışlardır. İkinci Cihan harbi sırasında Almanya Nazileri dahi böyle bir demir yolu inşasına zaruret hissetmiş ve projeler hazırlamışlardı. Japonya ise çoktan bu işi ön plâna almış, bu demir yolu inşaatı ancak bütün Çin topraklarının istilâsiyle mümkün olacağından plânları yalnız kâğıd yüzünde kalmıştır.

Orta Asya'da demir yolu inşaatı konusu ilk önce 1873 te Ruslar tarafından ortaya atılmıştır. O zaman

Orenburg yoluyla Calais'le Calcutta arasında olan 7370 mil uzunlukta bir demir yolu inşası işi ele alınmış, Rusya'da Orenburg'a kadar ve Hindistan'da Peşavar'a kadar 5100 mil uzunlukta bir demir yolu kurulmuş bulunuyordu. Calais'i Calcutta'ya bağlayacak bir demir yolu hattını tamamlamak için 2270 mil uzunlukta bir demir yolu inşasına lüzum görülmüştür ki Ruslar Orenburg'tan Semerkent'e kadar 1470 mil ve İngilizler de Semerken'ten Peşavar'a kadar 800 mil uzunlukta demir yolu inşa etmek zorunda idiler. Ayrıca, bu işi idare etmek için "Büyük Orta Asya Demir Yolu Cemiyeti"nin kurulması bile tasarlanmıştı. 5-17 Nisan 1874 te neşredilmiş "The St. Petersburg Exchange Gazette" e göre bu demir yolu projesini hazırlamış olan zat M. Yanitzky adında bir Rus mühendisi olup Süveyş kanalını kurmuş olan M. Lavalet'in yerine geçmişti.

Sonradan bu Orta Asya demir yolu konusu plânlama bakımından bir çok munakaşaya maruz kalmış ve bu hususta muhtelif fikirler ileri sürülmüştü. Bâzı Rus erkânı İdil'de Saratof'tan Hive, Buhara ve Semerkand'a kadar, bir kolu Taşkend'e ve öbürü Peşavar'a gitmek üzere, bir

demir yolu yapılmasını ısrarla istemişlerdir. Daha sonra, bu demir yolunun Taşkent'ten Kaşğar'a ve oradan Karakoram dağları üzerinden Ladah'a kadar yapılması tasarlanmıştır ki bu çeşit inşaat için o tarihe kadar yapılmış olan demir yollarına nisbeten daha fazla maharet ve teknike ihtiyaç vardı. Rus ve İngiltere hükûmetlerinin Asya meselelerine dair fikir ihtilâfları ve bu demir yolunun Hindistan'a doğru geçeceği memleketlerin siyasî vaziyetleri bu plânın tatbikini müşkülleştiriyordu. Bu yüzden Çarlık Rusya hükûmeti hususî surette toplattığı kabine meclisinde bu projeyi reddetmişti. 1)

Bu konu ile ilgilenmiş olan birçok siyasî zevat bahsi geçen demir yolu projelerinin bir hükûmetin askerî bakımdan lüzumlu gördüğü zaman ancak tatbik edilebileceğini de önceden tahmin etmiş bulunuyorlardı.

Görüldüğü gibi bu projenin bugün Sovyet Rusya ile Komünist Çin tarafından ele alınarak artık ikmal edilmiş olunması hür dünyanın da nazarı dikkatini çekmektedir.

1) Turkestan By Eugene Schuyler Phil Dr., Scribner, Armstrong, New York.

Küçük Bir Borç

(Sayfa 2 den devam)

yalnız yetkimizi göstermekten başka bir şey değildir. Ama gâyemiz bu çerçeve içinde kalmak değildir. Bizimle aynı durumda bulunan ve aynı dâva yolunda çalışmakta olan kardeş Türk ülkeleri ve evlâtları için de aynı hizmeti ifa etmek ve onlarla sıkı

işbirliğinde bulunmak asıl gâyemizdir. Bu cihetle kardeş Türk ülkelerini ilmî ve kültürel bakımdan dünyaya tanıtmayı hedef tutan makalelere de yayınımızın başı üstünde yer vermek suretiyle naçiz hizmetimizi sunmayı en ulvî bir vazife bildiğimizi arzederiz.

B A Ş L A R K E N

Avukat İlhami MUSABAY

Her içtimaî topluluk, yaşadığı muhitin ve mensup olduğu ırkın hususiyetlerine göre ruhî ve içtimaî bir takım hasletler iktisabeder. Bunlar asırlar boyunca tekâmül ederek o milletin değişmez millî ananelerini meydana getirir. Bunlar öyle özelliklerdir ki o memlekette cereyan eden ve tarihe mal olan hâdiselerin esas sayıklarıdır. Bu millî faktörleri bilmeyenler haricî tezahürata bakarak o memleket hakkında yanlış hüküm verirler.

Türkistan, Ortasayayı teşkil eden, yüksek dağlar, çöller ve bozkırlar ile çevrili büyük bir ülkedir. Tarihî hakikatlara göre bu memleketin hakikî sahipleri olan Türkistan Türkleri, dünyadaki bütün Türklerin menşe ve növesini teşkil ederler. Fakat bugün, Türkiye Cumhuriyetinin hür Türkleri ise, atalarının göç ettiği bu anayurdla yüzyıllar boyunca münasebette bulunmamanın tevliedettiği unutkanlığa uğradıklarından "Türkistan"dan, onun tarihinden, coğrafyasından, servet kaynaklarından, millî anane ve folklorundan velhasıl millî varlıklarından bahsedildiğinde, çok uzak diyarlardan gelen tatlı seslerin ruhlarında uyandırdığı büyük ve derin bir hazla dinlerler ve iç çekerek büyük Türkçü Ziya Gökalpı ve onun Kızıl alamasınının unutulmaz mısrağlarını, İsmail Gasparalının şiarlarını, Hüseyinzadenin tavsiyelerini hatırlar. O zaman gözlerinin önünde büyük Türk tarihinin muazzam zafer-

leri, millî kahramanların menkibeleri canlanır. Fakat malesef hepsi bu kadardır.

"Türkistan Sesi,, mecmuası, unuttulan bu anayurdu tarihile, coğrafyasile, servet kaynaklarile, kültürleriyle ve ananeleriyle velhasıl bütün millî hususiyetleriyle Türkiyeli ırkdaşlarımıza ve Türk müslüman bütün kardeşlerimize hatırlatmak için neşriyat sahasına cesaretle atılmış imanlı bir teşebbüsün mahsuludur.

Millî menkibeler diyarı ve Bozkurdlar ülkesi olan Türkistan, bugün düşman çizmesi altında kan ağlıyor. Bununla beraber Ulu Tanrının bir lütfü olarak hür dünyaya ilticaya muvaffak olup Anayurd dışında yaşayan binlerce Türkistanlı vardır. Bu Türkistanlıların kısmı küllisi ikinci vatan saydıkları Türkiye'de ve birçok İslâm memleketlerinde yerleşmiş ve vatandaşlık iktisap etmişlerdir. Bununla beraber kalpları doğup büyüdükları Türkistanı ve orada geçirdikleri millî ve ahsî binbir hatıraları her saatta hasret ile anar. Muhaceretteki bu Türkistanlılar, o anayurdlarının tarihini ve her şeyini hakikî kıymetleriyle bilmek ve bildiklerini çocuklarına ve tarafındakilere öğretmek, doğdukları o memlekette bugün olup bitenleri yakından tâkibetmek isterler. Bu, onların en tabii ve insani haklarıdır.

Türkistan Sesi mecmuası, şu iki gâye ile ortaya atılmıştır:

1. Muhaceretteki Türkistanlıların yukarıda zikrettiğimiz ihtiyaçlarını karşılamak ve onlara anavatan hakkında fikir ve kültür sahasında yardım etmek.

2. Türk ve İslâm dünyasını ve hür dünyayı Türkistan hakkında doğru ve hakikî bilgi ve haberlerle tenvir etmek. Çünkü bugünkü dünyanın karışık durumu dolayısıyla, Türkistanı hakikî çehresiyle tanınmamanın tesiriyle ve düşman propagandalarının etkisiyle, Türkistanın eski ve yeni durumunun, oradaki millî hareketlerin ve sızan haberlerin dünya matbuatına ve Türk ve İslâm âlemine yanlış aksettirildiği ve yanlış mutalâalar ve mülâhazalara sebep olduğu müşahede edilmektedir. İşte bu gibi yanlışlıklara ve doğuracağı menfi neticelere karşı mücadele etmek, Türkistan Sesi mecmuasının üzerine aldığı vazifelerden biridir.

Çapı küçük, fakat gâyesi büyük olan "Türkistan Sesi" ni okuyan her Türkistanlı ve her Türk ve müslüman

kardeşin Türkistanı bütün varlığı ve hakkî kıymeti ile tanıyacağını ve istikbale ümitle bakacağını ve Türkistanda yaşayan büyük Türk kitlelerinin sadece günlük maişet vasıtalarını düşünen et ve kemikten ibaret olan mahlûklar olmayıp her şeye rağmen büyük bir kimat olduklarını idrak edeceklerini umuyorum.

Mecmua, bütün maddî imkânsızlıklarına rağmen hemşehrilerinden ve bütün okuyucularından göreceği sıcak rağbet ve yakın alâkaya güvenerek bugün basın dünyasına gözlerini açmakta olduğundan göttüğü büyük gâyelerinde muvaffak olması için maddeten ve mânen yardım ve muzaheret göstermek hepimizin millî ve vicdanî borcumuzdur.

Türkistan Sesi mecmuasını çıkaranları büyük gâyelerinden ötürü tebrik eder ve yürüdükleri bu millî yolda gayelerine ve muvaffakiyete ulaşmalarını candan temenni ederim.

Avukat İlhan Musabay

BAYRAM DOLAYISIYLA

Kurbansız ayd olmaz ve gecesiz tang
Zihnimde yer almış eskiden bu ang,
Azmi verdik biz kan, can ve kurbanlar?
Bağları sulamış kanla zamanlar...
Yurd halâ dehşette biz ırakta har
Biz bidar, başkalar tanı etmiş yar
Başkalar kutlanır, boynumuz bükük,
Kanımız hem vücut hem gözden dökük,
Yine biz öksüz, şensiz, bedelsiz;
Yurtta ev temelsiz, biz burda elsiz.
Anılsın yurd bugün hıçkırık içre
Bu "bayram" da geçsin bir tınık içre

S. M. Ç.

Keşmir (7952)

Doğu Türkistanda Kızıllara karşı Çete Faaliyeti

Milliyetçi Çin Moğol ve Tibet İşleri Komisyonu Başkanı Liu-Lien-Ke'nin söylediklerine göre, Doğu Türkistan, Tibet ve Moğolistan içlerinde Komünistlere karşı çete savaşları, bugüne kadar misli görülmemiş bir şiddetle devam etmektedir.

Doğu Türkistanda iki çete birliği faaliyette bulunmaktadır. Bunlardan biri, 10.000 kadar mevcutlu olup Tanrı Dağlarının eteklerinde üs kurmuşlardır. Öbür birlik ise sayıca daha büyüktür ve binlerce süvari Türkistan Türklerinden müteşekkildir. Bu iki çete birliği komünistlerin nakliyat vesayıtına saldırmak ve şoselelerini tahribetmek suretiyle kızılara ağır darbeler indirmektedirler.

Tibette ise, dağlık bölgelerde oturan ahali, kuvvetli bir komünist düşmanlığı topluluğu kurmuşlardır.

Bunlar kızıl memurları öldürmek, kızıl asker kışlalarına ânî baskınlar yapmak ve vergi vermemek suretiyle komünist hâkimiyetini müşkül bir duruma sokmaktadırlar.

Bunlardan başka, Şensi ve Kansu eyaletlerinde de komünistlere karşı büyük çapta ayaklanmalar baş göstermiştir.

Kızıllar, yüzbinlerce esir işçiyi Doğu Türkistan'a ve Moğolistan'a giden iki demiryol ile iki şosenin inşasını tamamlamak için seferber etmişlerdir. Bu demiryollar, Tsining ve Lanchow (Çin şehirleri)den Ulanbatura (Dış Moğolistan'ın merkezi) ve Alma Atadan Doğu Türkistana doğru yapılmaktadır. İki şose ise Kokonor ve Şikang eyaletinden başlayarak Tibetin başkenti olan Lhasaya gitmektedir.

News Letter From Formosa

Hoten'de Mühim Bir Ayaklanma

Doğu Türkistandan Pakistan'a iltica ederek hürriyeti seçmiş olan kişilerden aldığımız haberlere göre: Hoten şehrinin dışında Düşenbe bazar kasabasının yakınında komünistler tarafından inşa edilmiş olan büyük hapishanede hapsedilmiş bulunan binden fazla siyasi mahbusu kurtarmak maksadile kurulmuş olan gizli millî ayaklanma teşkilâtının üyeleri, mezkûr hapishaneye bir gece baskını yapmışlardır. Abdülhamit Damolla adında bir zatın kumandası altında yapılan bu baskın, 1-8-1955 te vukubulmuştur. Bu millî kahramanlar, hapishanenin bütün muhafızlarını öldürdükten sonra mahbusları kurtarmışlar ve mahbuslar gece karanlığından faydalanarak kaçabilmişlerdir. Gece yarısından sonra Hoten şehrinden gelen komünist askerlerine karşı bir kaç saat savaştan kah-

ramanlar düşmanın üstün sayı ve silâhları karşısında dağılmak zorunda kalmışlardır. Gece vukubulan bu savaş ve dağılma, millî kahramanların hiç bir kayıp vermemelerini sağlamıştır. Komünistler sonradan birçok kimseleri şüphe üzerine yakalamışlarsa da ayaklanmayı idare eden Abdülhamit Damollayı bulamamışlardır. Haberi getiren zatların söylediklerine bakılırsa : Bu ayaklanma muvaffak olduğu takdirde komünistlerin idaresi altında çalışmakta olan Türk asker ve sivil memurların şehir içerisinde ayaklanarak komünistleri yer yer imha etmeğe hazır buldukları sonradan anlaşılmıştır.

Daha sonra hususî mahiyette gelen haberlere göre Abdülhamit Damollayı komünistler yakalamış ve şehit etmişlerdir.

Türkistanda Millî Edebiyatı Yıkıyorlar

Kırgız şairleri ve edipleri geçenlerde Kırgız edebiyatı üzerinde konuşmalar yapmışlardır. "Sovyet Kırgızistan" gazetesinin yazarı bazı Kırgız müelliflerini, "borjua milliyetçiler mefküresi"ne temayül gösterici mefküre yanlışlıklarından dolayı tenkid etmiştir. Yapılan konuşmalar da birçok eserler açıktan açığa milliyetçilik temayülünü teşvik ettiği için kara listeye alınmıştır. Adı geçen gazetenin yazarı müstakbelde zamanı geçmiş "borjua mefküresinin değil de Markis Leninci doktrin'in bütün edebî eserlere mevzu teşkil etmesini ileri sürmüştür.

Türkistan'a Göçmen akını

Bu sene 10 Martla 24 Mart arasında 8000 genç Okraynalı, Okraynadan Kazakistan'ın Kustanajski Vilâyetine sürgün edilmişlerdir. Bunlar yeni tesis edilmiş Kolhozlara tayin edilmiş ve çadır ve gece kondulara yerleştirilmişlerdir. Geldiklerinin ertesi günü, bozkır arazilerine çalışmaya gönderilmişlerdir. Ayrıca Batı Okraynanın muhtelif eyaletlerinden olmak üzere 80 aile Altay ve Pryamurski Kray - mıntakalarına sürülmüştür. Sürgünler halâ da devam etmektedir.

-- ABN Correspondence

Petrov'un İfşaatı

Çeviren : S. M. ÇOBAN

1954 ün Nisanında Avustralya'da Sovyet Casusluk şebekesinin şefi iken Batı'ya iltica eden Vlademir Petrov M. V. D. nin bugüne kadar gizli kalmış en vahşiyce metodlarına ve dünyanın dört bir köşesinde Sovyetlerin kendi casusları vasıtasıyla yaptıkları kanlı entrikalarına dair mühim ifşaatla bulunmuştur. Bunlardan en mühimi ve dehşetlisi, Kremlinin ecebi topraklarında yürüttüğü katliam ve idamlardır ki bu müthiş cinayetlerin en vahşi misali dahi Doğu Türkistan'da baş göstermiş ve Petrov Kremlin'in "Gizli Öldürme Uzmanı" sıfatıyla bu cinayet sahnelerini bizzat idare etmiştir.

Petrov itirafında şöyle anlatıyor:

"1937 ve 38 in kış aylarında, Doğu Türkistan'a gönderildiğim sırada Kremlin'in verdiği "Falan ve Fılan zararsızlaştırılsın" maalindeki sayısız emirlerinden neyi kastettiğini öğrenmeğe fırsat buldum.

Doğu Türkistan Çin'in batı kuzeyinde bir eyalettir. O tarihlerde Çin hükûmeti burasının intizamsız ehalsini idare etmekte güçlük çekiyordu. Büyük devletler ise bu eyalete strateji bakımından çok önem veriyorlardı. Rusya tüccarlar ve misyonerler vasıtasıyla İngiltere ve Amerika'nın bu memlekette elde ettikleri nüfuza son vermek için her an cırpınıyordu.

Bundan dolayı burada O. G. P. U. askerî birlikleri himayesinde bir de kukla Sovyet hükûmeti kurulmuştu. Ben şifre şefi sıfatıyla O.G.P.U. nun Yarkent şehrindeki karargahına tayin edildim. Ben gelmeden önce Doğu Türkistan eyaletinde bulunan İngiltereli ve Amerikalıların ekseriyeti hudud dışı edilmişlerdi. Fakat kukla hükûmete düşmanlık besleyen yerli muhalifleri feci temizlemelerde ben hazır bulundum.

Mahkumlar kamyonlarla geceleyin şehir dışına götürülüyor, mezarlar önceden kazılmış bulunuyordu. Kamyondan iner inmez her mahkûm, kolları arkaya bağlanmış olduğu halde mezarın başında diz çöktürülüyor ve bir asker kafasının arkasından vuruyordu. Cesedler mezara itiriliyor ve idam işi bittikten sonra mezarlar gömülüyordu.

Bu gibi toptan öldürme işi o kadar âdet halini aldı ki çok geçmeden ben onlara alışmıştım. Vazifemin sonuna doğru Rusya'ya döneceğim sırada Moskov'dan bir şifre aldım; üzerine "Fevkalâde gizli ve çok mühim" diye yazılıydı.

Şifreyi çözdüm ve Kurmay Başkan Voitenkov'a verdim. Voitenkov mesajı okurken kaşını çattı. Mesajda şöyle deniliyordu; "063 No.lu ajan zararsız edilsin. İngiliz casusu olduğu anlaşılmıştır".

Çın aslından olan 063 No. lı ajan O. G. P. U.'un hesabına çalışan alelâde bir adam değildi. O Yarkent Valisi idi.

O akşam kendisi karargahımızı ziyaret etmek üzere davet edildi. Kapıdan girer girmez yakaladık. İri yarı ve kuvvetli olan vali kurtulmak için her ne kadar çırpındıysa da zorla "muhakeme edilmek üzere" sorgu odasına götürüldü.

On beş dakika gibi kısa bir zaman içinde kendisi İngiliz casusu olmaktan suçlandırıldı ve suçunu her ne kadar inkâr ettiyse de idamına karar verilmişti.

Bu arada emrimde çalışan üç telsizci, valiyi gömmek için koridorda bir çukur kazmaya emredilmişti.

063 No. lı ajan gözleri sarılı,

kolları arkasına bağlı halde sorgu odasından çıkarıldı. Çukura yakın yüzü koyun yatırıldı.

Birisi avluda duran kamyonun motörünü iyice çalıştırdı, öyle ki, ortalıkta motörün gürültüsünden başka bir şey duyulmaz oldu.

Ondan sonra bir O. G. P. U. celâdı valinin kafasına arkadan üç kurşun sıktı. Adam inliyerek canverdi. Adamların cesedi çukura indirdiler, üzerine benzin döktü ve yaktı. Az sonra ceset tanınmayacak halde yanmıştı.

Çukur toprakla dolduruldu, hasır yerine kondu, ve ameliyeden hiç bir iz bırakılmadı. Ben de telsiz başına giderek Moskovaya şu mesajı verdim, "063 No. lı ajan zararsız edildi".

Türkistan Ata Sözlerinden

Kasaba yağ kaygusu, Keçiye can kaygusu.

Çocuğunun oynamsına bak, tencerenin kaynamasına.

Encan uzaksá meydan yakındır.

Büyüğün sözü yerde kalmaz.

Yaman tilki burnundan ilişir.

Üzüntü yandan çıkar, belâ kardaştan.

Ahırda oğlak doğarsa, derede otu büyür.

Su vermiyene süt ver.

Kaz gölden giderse ördek yerleşir.

Asılırsan yüksek darağacına asıl ki ayağın yere değmesin

Eğilmiş başı kılıç kesmez.

Adamın önü gül, arkası dikendir.

Giden döner, gömülen dönmez.

Bir Kızıl Çin Ajanının İtirafı

Sözde Çin Müslümanları Cemiyeti, Çin Kültür ve Sanat Derneği Başkanı sıfatıyla Burhan Şehidi, son ilkbaharda Mısır'a gelmiş ve kendisiyle mülâkat yapan arkadaşlarımızdan birine aşağıda yazıldığı gibi memleket durumu üzerinde bazı ifşaata bulunmuştur.

S. — Doğu Türkistana Çin Göçmenlerinin akın etmekte olduklarını işitiyoruz. Doğru mu?

C. — Evet. Bildiğiniz gibi memleketimizin arazisi çok geniştir., bizde ekilen yer nisbeten azdır. Çölleri ziraata elverişli hale sokmak için yerli ahali muktedir bir vaziyette olmadıklarından dolayı Çinden muhacir gelmektedir. Bunlar çöllü araziye ziraata elverişli hale sokmaktadırlar. Taklamakan çölleri içerisinde şayanı hayret şehirler kurulmakta, eski şehirler büsbütün değişmektedir. En az 1300000 mo araziye ziraata elverişli hale getirildiğini ve insanlarla meskenleştirildiğini söyleyebilirim.

S. — Pek çok sayıda yerli münevverler öldürülmüştür, buna ne diyebilirsiniz?

C. — Bu husustaki malûmatınız temelinden yanlıştır. 1). Doğu Türkistanda idam edilenlerin sayısı 70 ten fazla değildir. İdam kararının hiç bir suretle hükümet vermez. Halk, düşmanlarını bulur, idamını hükümetten talebeder, biz de onun icabına bakarız. Geçenlerde Kuça'ya geldiğim sırada 20 bin kadar ahali beni karşılamaya çıkmışlar ağlıyarak ve bazıları ayaklarına kapana-rak Abdussattar Bey adında birini idama hükmetmemi rica ettiler. Ben

de hemen kabul ettim ve mahkûm halk önünde kurşuna dizildi.

S. — Memlekette çıkarılan bizimle beraber Hindistan hududuna kadar gelip te sonradan bizden ayrı-lip memlekette kalan fikir arkadaşlarımızın durumları nasıldır?

C. — Onlardan Kurban Kuday 2) ve Abdulaziz Cengizhan 3) hükümet aleyhine gizli çete kurdukları için idam edildiler. Başkaları hayattadırlar.

Memlekette eğitim işlerinin "İlerlemekte,, olduğunu iddiaya kalkışan Burhan, Türkistanlı genç münevverlerin orta Çine götürülüp yerlerinin yüz binlerce Çinli ile doldurulduğunu, Ürümqide 20 bin yataklı hastane ve ayrıca tıbbî müesseselerin kurulduğunu itiraf etmiştir. Bu husus, bütün Çin'den yaralı asker ve felâket zedelerin sürü halinde tedâvi maksadiyle Doğu Türkistan'a götürülmekte olduklarına dair önceden işittiğimiz haberlerin doğru olduğunu göstermektedir.

1) Halbuki Burhan Doğu Türkistan'ın Umumî Valisi iken 1952 yılbaşı günü münasebetiyle Ürümqi Radyosunda verdiği beyanatta 1950 in başından 1951 ni sonuna kadar iki yıl içinde Doğu Türkistan milliyetçilerinden mahkemeler tarafından ölüme mahkûm edilip öldürülenlerin sayısı 22000, savaşlarda rejim düşmanları (Anti Komünistler) ni tasfiye ekipleri tarafından öldürülenlerin sayısının 100.000 e yakın olduğunu söylemişti.

2) Kurban Kuday aslen Doğu Türkistanlı olup Türkiye'de tahsil görmüş ve 1947 den itibaren memlekette gazetecilikle meşgul olmuştu.

3) Abdulaziz Cengizhan da Doğu Türkistanlı olup Mısır'da dinî tahsili tamamladıktan sonra 1947 de memlekete dönmüştü.

Dergimize Teberruda Bulunan Türkistanlı Vatandaşlarımızın Listesi

Vatanımız Türkistanı dünyaya tanıtmak hedefini güden neşriyat işimize maddî yardımda bulunmak suretiyle iştirak etmekte olan aziz vatandaşlarımıza derin teşekkürlerimizi sunarken adlarını liste halinde sayın okuyucularımıza arz etmekle iftihar duyarız :

	Saudi L.		
Hacı Yusuf Hayyat	500	„ Turdi Nanvay	25
„ Mehmet Kurban	200	„ Ruzi Sertaraş	25
„ Ahmet Baybeççe	100	„ Mehmet Nur Riyad	50
„ Şerif Ahunbay	100	„ Seyfullah	24
„ Habibullah Mesa	100	„ Abdulğaffar Aktam	20
„ Abit Nanvay	100	„ Mehmet Niyaz Tosanla	20
„ Yasin Kaari	100	„ Mehmet Kuça	20
„ Ahmet Tohta	100	„ İsa Karakaş	20
„ Ali Ruzi	50	„ Şir Ali Han Karakaş	20
„ Alim Aktam	50	„ Sabit Kassap	20
„ Talib	50	„ Mehmet Rahim Sarraf	20
„ Barat	50	„ Mehmet Tabib	20
„ Haşim	50	Mevlevi Mehmet	15
„ Turdi	50	Ziyaeddin Mahdum	15
„ Mehmet Tursun	100	Hacı İbrahim Nanvay	15
„ Kurban	50	Abdullah Aşur	10
„ İsmayil	47	Abdurrahim Koşmak	10
Mevlevi İbrahim	40	Hacı Sıddik Mühendis	10
„ Sait	40	„ Abdullah Kerya	10
Hacı Tursun Kassap	40	„ Ubeydullah Kemerci	10
„ Zunnun	40	„ Osman Aksakal	10
„ Şir Ali Han	40	„ Abdulaziz Nanvay	10
„ Abdulhamit Zahit	40	Abdulveli Mühendis	10
„ Haşim Nanvay	37	Hacı Muyiddin	10
„ Mehmet Ali Kaari	37	„ Münireddin	10
„ Yusuf Nanvay	25	„ Abdulhalik	10
Hacı Tursun Yenihisar	25	„ Ömer Yurunkaş	10
„ Ömer Beşkerem	25	„ Ahmat Halfe	10
„ Kasım Karakaş	25	„ Mâsum Tiginler	10
		„ Abdulğafur Neccar	10
		„ Yusuf Hayyat Çıra	10
		„ Tohta Mehmet Kattan	10
		„ Taş Neccar	10
		Mahmut Han Tamçı	10
		Hacı Sabit Riyad	10
		Abdullah Akâm	10
		Hacı Tursun Zerger	10
		„ Hasan Nanvay	10
		„ Turdi Hayyat	5

.. Abdullah Beğ	5	.. Mehmet Kerim	5
.. Abdurrahim	5	.. Hacı Ubeydullah	40
..Hoca Alim	5	.. Hüseyin	10
Mehmet Ahund Nanvay	5	.. Ruzi	15
Abdulhamit Kattan	5	Ali Han	15
Hacı Abdullah Hayyat	5	Rahim Ahund	8
Abahan Mahdum	5	Hacı Nasır	10
Devletsah Halfem	5	.. Abdulkadir	10
İshak Hacı Nanvay	5	Yasin Ahund	10
Hacı Aşur	5	Abdulaziz Kaari	5
.. Baki Nanvay	5	Hacı Şakir	10
	Mısır L.	.. İsan	10
Hüseyin Kaari İslamî	10	.. Mehmet	10
Abdülkerim Sait	2	Hasan Beğ	10
Abdulaziz Yunus	2	Hacı Mahmut Kassap	10
Hacı Abdurrahim	1		Mısır L.
	Saudi L.	Mevlevî Musa	10
İsa Can	10	Hacı Abdulkadir	5
Hacı Mehmet Emin	25		Saudi L.
.. Kasım	40	Hacı Mehmet Salih	30
.. Emin	17	.. Turdi	40
Yasin Ahund	20	.. Abdullah	10
Hacı Abdusettar	30	.. Davud	15
Abdurrahim Can	15	.. İsa	5
Tuygun Can	10	Abdulaziz Mevhidi	10
Ahmet Han	10		
İdris	5		
Hacı Kurban	10		
.. Kerim İmam	20		
.. Mehmet Niyaz	2		
Sabit Ahund	5		
Ubeydullah Mahdum	5		
Hacı Mumin	5		
.. Mehmet Emin	5		

Eskişehirde yerleşmiş olan Türkistanlı vatandaşlarımızdan Bay Devran Açıoğlu, mecmuamıza her ay 25 T. L. teberruda bulunmayı derûhde etmiş ve 4 ay için 100 lira peşin olarak göndermiştir. Kendisine teşekkürlerimizi sunarız.

TÜRKİSTAN SESİ DERGİSİ

İdare yeri :

Konya Sokak Çiftçi Han No. 3 Ankara Tel: 31966

Abone şartları

**Yıllığı : Türkiye'de 8, Türkiye haricinde 16 liradır.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın geri verilmez.**

Gelen yazıların mazmunlarını değiştirmemek şartıyla lüzum görülen düzeltmeleri yapmak ve yapmamak hakkı idareimizce mahfuzdur.

**Basıldığı yer : Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik T. A. Ş. Ankara
Fiatı 75 kuruş**

TÜRKİSTAN HARİTASI

